

mgr inż. Mirosław GIERA

**PROCEDURY
W PROCESIE INWESTYCYJNYM
ORAZ UŻYTKOWANIU
INSTALACJI ELEKTRYCZNYCH
W BUDYNKACH**

PCPM nr 03/03/2001

Wydanie drugie
zaktualizowane i rozszerzone

Wrocław - luty 2001

mgr inż. Mirosław Giera

jest pracownikiem Departamentu Architektury, Budownictwa, Geodezji i Kartografii Ministerstwa Rozwoju Regionalnego i Budownictwa i autorem poradnika „Uprawnienia budowlane dla elektryków” oraz szeregu artykułów w czasopismach i referatów wygłaszanych na seminariach (konferencjach) w zakresie zagadnień inżynierii elektrycznej w budownictwie.

Spis treści

	str.
1. Wstęp	4
2. Warunki przyłączania do sieci elektroenergetycznej	7
3. Wykonanie robót budowlanych w tym instalacji elektrycznych	14
4. Przekazanie do użytkowania	21
5. Użytkowanie	24
6. Odpowiedzialność właścicieli (zarządców) obiektów budowlanych za stan techniczny i bezpieczeństwo użytkowania instalacji elektrycznych	26
6.1. Obowiązki właścicieli (zarządców) obiektów budowlanych	26
6.2. Okresowe kontrole	30
6.3. Uprawnienia kontrolne organów administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego	31
6.4. Uprawnienia kontrolne innych organów	32
7. Książka obiektu budowlanego	33
8. Zmiana sposobu użytkowania	34
9. Bezpieczeństwo użytkowania instalacji energetycznych	35
10. Podstawowe zasady bezpiecznej eksploatacji instalacji elektrycznych	36
11. Przepisy	38

Tablice

1	Wykaz polskich norm z zakresu inżynierii elektrycznej wprowadzonych do obowiązkowego stosowania	44
1a	PN-IEC 60364 instalacje elektryczne w obiektach budowlanych - <i>tytuły poszczególnych arkuszy</i>	48
2	Wykaz wyrobów podlegających obowiązkowi certyfikacji na znak bezpieczeństwa i oznaczania tym znakiem oraz obowiązkowi wystawiania deklaracji zgodności producenta	50
3	Wymagania w zakresie efektywności energetycznej - wybrane fragmenty z wykazu dotyczące urządzeń elektrycznych	52

Rysunki

1	Dokumentacja inwestycji budowlanej	6
2	System dopuszczania wyrobów budowlanych do obrotu i stosowania w budownictwie	18

1. WSTĘP

Roboty budowlane (art. 28 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane [14]) można rozpocząć jedynie na podstawie ostatecznej decyzji o pozwoleniu na budowę. Jednak istnieją zastrzeżenia przedstawione w art. 29 (*który określa, na budowę jakiego obiektu nie jest wymagane uzyskanie pozwolenia na budowę*) oraz w art. 30, *który określa, przy wykonywaniu jakich robót budowlanych nie jest wymagane uzyskanie pozwolenia na budowę*.

Pozwolenie na budowę może być wydane wyłącznie temu, kto:

- złożył wniosek w tej sprawie w terminie ważności decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeżeli jest ona wymagana zgodnie z przepisami o zagospodarowaniu przestrzennym,
- wykazał prawo do dysponowania nieruchomością na cele budowlane.

Przez **obiekt budowlany** rozumie się budynek wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi, budowlę stanowiącą całość techniczno-użytkową wraz z instalacjami i urządzeniami oraz obiekt małej architektury

Przez **roboty budowlane** - należy rozumieć budowę (*wykonywanie obiektu budowlanego w określonym miejscu, a także odbudowę, rozbudowę, nadbudowę oraz przebudowę obiektu budowlanego*), również prace polegające na montażu, remoncie (*wykonywanie w istniejącym obiekcie budowlanym robót budowlanych polegających na odtworzeniu stanu pierwotnego, a nie stanowiących bieżącej konserwacji, przy czym dopuszcza się stosowanie wyrobów budowlanych innych niż użyto w stanie pierwotnym*) lub rozbiórce obiektu budowlanego.

Wyrobem budowlanym, zgodnie z definicją zawartą w art. 3 pkt 18 ustawy Prawo budowlane [14], jest każdy wyrób w rozumieniu przepisów o ocenie zgodności [64] wytworzony w celu **wbudowania, wmontowania, zainstalowania lub zastosowania w sposób trwały** w obiekcie budowlanym.

Oznacza to, że tylko wyrób, spełniający jednocześnie dwa warunki, a mianowicie:

- został wytworzony w celu **wbudowania, wmontowania, zainstalowania lub zastosowania** w obiekcie budowlanym,
- jest wbudowany, wmontowany, zainstalowany lub zastosowany **w sposób trwały** w obiekcie budowlanym,
- jest wyrobem budowlanym w rozumieniu ustawy Prawo budowlane.

Pojęcie „**wytworzony w celu**” oznacza wyrób przeznaczony do wbudowania, wmontowania, zainstalowania lub zastosowania w strukturze (ustroju) budowlanej obiektu oraz w instalacjach m.in. elektrycznych, instalacjach przeznaczonych do ogrzewania, klimatyzacji, wentylacji i celów sanitarnych... .

Pojęcie „**w sposób trwały**” oznacza, że usunięcie (demontaż) wyrobu:

- wymaga wykonania robót budowlanych,
- obniża właściwości użytkowe obiektu, w którym wyrób był wbudowany, wmontowany, zainstalowany lub zastosowany.

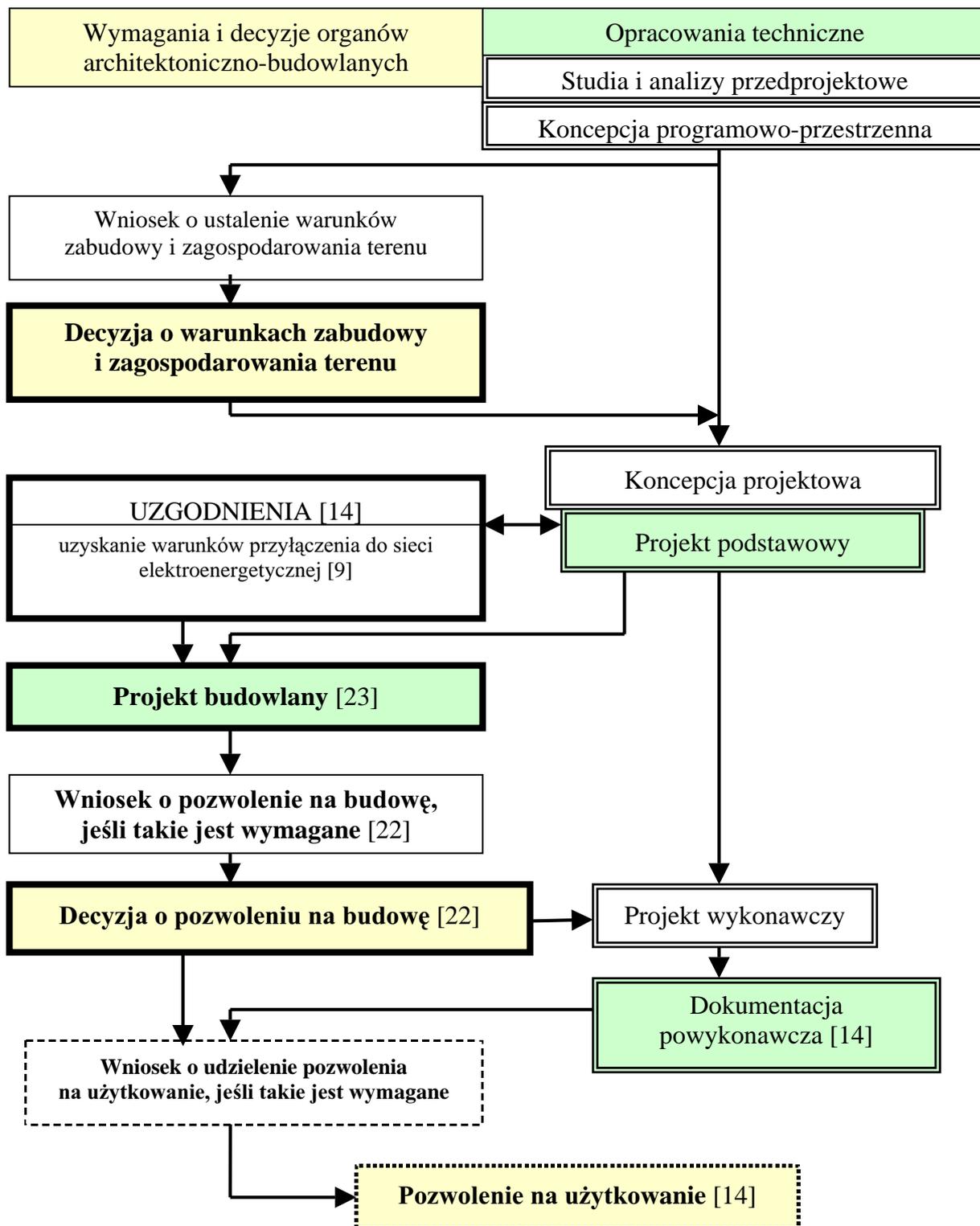
Pozwolenie na budowę (lub rozbiórkę) obiektu budowlanego (art. 32 ustawy – Prawo budowlane [14]) może być wydane po uprzednim uzyskaniu przez inwestora, **wymaganych przepisami szczególnymi, uzgodnień**, pozwoleń lub opinii innych organów. Uzgodnienie, wyrażenie zgody lub opinii powinny nastąpić w terminie 14 dni od dnia przedstawienia proponowanych rozwiązań. Niezajęcie przez organ stanowiska w tym terminie uznaje się za brak zastrzeżeń do przedstawionych rozwiązań, za wyjątkiem przypadków, w których stanowisko powinno być wyrażone w drodze decyzji.

Do uzgodnień wymaganych przepisami szczególnymi, wynikającymi z Prawa energetycznego [1], należy uzyskanie warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej.

Działka budowlana, przewidziana pod zabudowę budynkami przeznaczonymi na pobyt ludzi, powinna mieć (stosownie do § 26 rozporządzenia [26]) zapewnioną możliwość przyłączenia uzbrojenia działki lub bezpośrednio budynku, m.in. do zewnętrznej sieci elektroenergetycznej. Na działkach budowlanych przeznaczonych dla szpitali i sanatoriów, niezależnie od zasilania z sieci zewnętrznej, należy zapewnić dodatkowo własne źródło energii elektrycznej.

Instalacje i urządzenia elektryczne, aby mogły być przyłączone do sieci elektroenergetycznej powinny spełniać określone przepisami [9] wymagania formalne i techniczne. Wnioskodawca występuje w takim przypadku do przedsiębiorstwa energetycznego (zakładu energetycznego) z wnioskiem o określenie warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej. Zawarcie umowy o przyłączenie, spełnienie technicznych warunków przyłączenia i wykonanie przyłącza staje się podstawą do zawarcia umowy sprzedaży energii elektrycznej lub umowy przesyłowej, jeśli odbiorca uzyskał prawo do korzystania z usług przesyłowych [10].

Procedury wynikające z ustawy Prawa budowlane i przepisów wykonawczych do tej ustawy w zakresie dokumentacji inwestycji budowlanej (w tym również instalacji i urządzeń elektrycznych związanych z obiektem budowlanym) oraz wymaganych decyzji organów architektoniczno-budowlanych przedstawia Rys. 1.

Rys. 1 Dokumentacja inwestycji budowlanej.

2. WARUNKI PRZYŁĄCZANIA DO SIECI ELEKTROENERGETYCZNEJ.

Dostarczanie i odbiór energii elektrycznej za pośrednictwem sieci, zgodnie z art. 5 ustawy - Prawo energetyczne [1], następuje na podstawie umowy, która powinna uwzględniać zasady określone w ustawie i w koncesjach, a w szczególności precyzować: ilość, jakość (standardy jakościowe), niezawodność i ciągłość dostarczania i odbioru, ceny i stawki opłat oraz warunki wprowadzania w nich zmian, sposób rozliczeń, okres obowiązywania umowy, warunki jej rozwiązania oraz odpowiedzialność stron za niedotrzymanie postanowień w niej zawartych.

Jeżeli istnieją techniczne i ekonomiczne warunki dostawy mocy i energii elektrycznej, przedsiębiorstwo energetyczne – na mocy art. 7 ustawy [1] **nie może odmówić zawarcia umowy**, jeżeli odbiorca spełnia warunki przyłączenia do sieci i odbioru energii elektrycznej. Przedsiębiorstwo energetyczne **może odmówić zawarcia umowy**, jeżeli odbiorca ubiegający się o jej zawarcie nie ma tytułu prawnego do korzystania z obiektu budowlanego, do którego energia elektryczna ma być dostarczana.

Z wnioskiem o określenie warunków przyłączenia do sieci elektroenergetycznej może wystąpić każdy, kto posiada tytuł prawny do korzystania z obiektu z urządzeniami, które mają być przyłączone do sieci.

Wniosek o określenie warunków przyłączenia powinien zawierać w szczególności:

- oznaczenie wnioskodawcy,
- określenie mocy przyłączeniowej dla każdego miejsca dostarczania,
- przewidywane roczne zużycie energii elektrycznej,
- przewidywany termin dostawy lub poboru energii elektrycznej.

Wniosek o określenie warunków przyłączenia może zawierać dodatkowo:

- charakterystykę ruchową i eksploatacyjną przyłączanych instalacji lub sieci,
- wymagania dotyczące odmiennych od standardów jakościowych parametrów energii elektrycznej lub parametrów jej dostarczania, w tym:
 - niezawodności lub ciągłości zasilania,
 - dopuszczalnej zawartości wyższych harmonicznych,
 - dopuszczalnej asymetrii napięć,
 - dopuszczalnych odchyłeń i wahań napięcia,
- określenie minimalnej mocy wymaganej dla zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i mienia, w przypadku wprowadzenia ograniczeń w dostarczaniu i poborze energii elektrycznej,
- określenie wymagań technicznych dla układów pomiarowo-rozliczeniowych energii elektrycznej.

Do wniosku należy załączyć:

- dokument potwierdzający tytuł prawny wnioskodawcy do korzystania z obiektu, w którym będą używane urządzenia lub instalacje elektryczne, lub oświadczenie o złożeniu takiego dokumentu przed podpisaniem umowy o przyłączenie,
- plan zabudowy lub szkic sytuacyjny, określający usytuowanie przyłączanego obiektu względem istniejącej sieci oraz sąsiednich obiektów,
- ekspertyzę wpływu przyłączanych instalacji lub sieci na krajowy system elektroenergetyczny, gdy wniosek składają podmioty zaliczane do I i II grupy przyłączeniowej.

Warunki przyłączenia powinny być określone przez przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej w terminie:

- 14 dni od dnia złożenia wniosku przez wnioskodawcę zaliczonego do IV, V lub VI grupy przyłączeniowej,
- 30 dni od dnia złożenia wniosku przez wnioskodawcę zaliczonego do III grupy przyłączeniowej,
- 3 miesięcy od dnia złożenia wniosku przez wnioskodawcę zaliczonego do I lub II grupy przyłączeniowej.

Grupy przyłączeniowe:

- **grupa I** – podmioty przyłączane bezpośrednio do sieci przesyłowej (sieć służąca do przesyłania i dystrybucji energii elektrycznej o napięciu wyższym niż 110 kV),
- **grupa II** – podmioty przyłączane bezpośrednio do sieci rozdzielczej o napięciu znamionowym 110 kV oraz podmioty przyłączane do sieci rozdzielczej, które wymagają dostaw energii elektrycznej o parametrach innych niż standardowe, albo podmioty posiadające własne jednostki wytwórcze współpracujące z siecią,
- **grupa III** - podmioty przyłączane bezpośrednio do sieci rozdzielczej o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV, lecz niższym niż 110 kV,
- **grupa IV** - podmioty przyłączane bezpośrednio do sieci rozdzielczej o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV oraz mocy przyłączeniowej większej od 40 kW lub prądzie znamionowym zabezpieczenia przedlicznikowego w torze prądowym większym od 63 A,
- **grupa V** - podmioty przyłączane bezpośrednio do sieci rozdzielczej o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV oraz mocy przyłączeniowej nie większej niż 40 kW i prądzie znamionowym zabezpieczenia przedlicznikowego nie większym niż 63 A,
- **grupa VI** - podmioty przyłączane do sieci poprzez tymczasowe przyłącze, które będzie zgodnie z umową zastąpione przyłączem docelowym, lub podmioty przyłączone do sieci na czas określony, lecz nie dłuższy niż 1 rok.

Warunki przyłączenia, w zależności od danych zgłoszonych we wniosku, powinny określać w szczególności:

- miejsce przyłączenia, rozumiane jako punkt w sieci, w którym przyłącze łączy się z siecią
- miejsce dostarczania energii elektrycznej,
- moc przyłączeniową,
- rodzaj połączenia z siecią instalacji lub innych sieci określonych we wniosku,
- zakres niezbędnych zmian w sieci związanych z przyłączeniem,
- obowiązujący zakres wymagań wynikających z instrukcji określającej procedury i zasady wykonywania czynności związanych z ruchem sieciowym i eksploatacją sieci,
- miejsce zainstalowania układu pomiarowo-rozliczeniowego,
- wymagania dotyczące układu pomiarowo-rozliczeniowego,
- rodzaj i usytuowanie zabezpieczenia głównego, dane znamionowe oraz inne niezbędne wymagania w zakresie automatyki zabezpieczeniowej i sieciowej,
- wartości: prądów zwarć wielofazowych i czasów ich wyłączenia oraz prądu zwarcia doziemnego,
- wymagany stopień skompensowania mocy biernej,
- wymagania w zakresie:
 - dostosowania przyłączanych instalacji lub sieci do systemów sterowania dyspozytorskiego,
 - zabezpieczenia sieci przed zakłóceniami elektrycznymi powodowanymi przez instalacje lub sieci wnioskodawcy,
 - wyposażenia instalacji lub sieci niezbędnego do współpracy z siecią, do której instalacje lub sieci są przyłączone,
- możliwości dostarczania energii elektrycznej w warunkach odmiennych od standardowych,
- dane i informacje dotyczące sieci, niezbędne w celu doboru systemu ochrony od porażień w instalacji lub sieci przyłączanego podmiotu,
- projektowany koszt wykonania przyłącza.

Warunki przyłączenia są ważne 2 lata od dnia ich określenia.

Wraz z warunkami przyłączenia przekazywany jest wnioskodawcy projekt **umowy o przyłączenie**, która powinna w szczególności zawierać:

- 1) strony zawierające umowę,
- 2) przedmiot umowy wynikający z warunków przyłączenia,
- 3) termin realizacji przyłączenia,
- 4) wysokość opłaty za przyłączenie oraz sposób jej regulowania,
- 5) zakres i sposób wymiany danych i informacji w trakcie realizacji warunków przyłączenia oraz tryb przyłączania do sieci,
- 6) sposób koordynacji prac wykonywanych przez strony oraz kontroli dotrzymywania wymagań określonych w warunkach przyłączenia,

- 7) terminy przeprowadzania prób i odbiorów częściowych oraz prób końcowych i ostatecznego odbioru przyłącza i przyłączonych instalacji,
- 8) miejsce rozgraniczenia własności sieci i instalacji między przedsiębiorstwem sieciowym a przyłączanym podmiotem
- 9) planowane ilości energii elektrycznej pobieranej oraz przewidywany termin zawarcia umowy sprzedaży energii elektrycznej lub umowy o świadczenie usług przesyłowych, zwanej „umową przesyłową”,
- 10) warunki udostępniania, przez przyłączany podmiot, nieruchomości w celu budowy lub rozbudowy sieci niezbędnej do realizacji przyłączenia,
- 11) termin ważności umowy oraz postanowienia dotyczące zmiany warunków umowy i jej wypowiedzenia,
- 12) odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, w tym za opóźnienie terminu realizacji prac.

Zawarcie umowy o przyłączenie stanowi podstawę do rozpoczęcia realizacji prac projektowych i budowlano-montażowych oraz ich finansowania przez strony, na zasadach określonych w tej umowie.

Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej ma obowiązek zapewnić realizację i finansowanie budowy i rozbudowy sieci, w tym na potrzeby przyłączeń podmiotów ubiegających się o przyłączenie na warunkach określonych w rozporządzeniach [9] i [11] oraz pod warunkiem, że sieci te przewidywane są w założeniach do planu zaopatrzenia, m.in. w energię elektryczną na obszarze gminy.

Niejednokrotnie przy budowie i rozbudowie sieci elektroenergetycznej, w tym przyłącza, konieczne jest wejście na teren sąsiedniej nieruchomości. W tym przypadku, stosownie do art. 47 ustawy Prawo budowlane [14], inwestor jest obowiązany przed rozpoczęciem robót uzyskać zgodę właściciela sąsiedniej nieruchomości, budynku lub lokalu (najemcy) na wejście oraz uzgodnić z nim przewidywany sposób, zakres i terminy korzystania z tych obiektów, a także ewentualną rekompensatę z tego tytułu. W razie nieuzgodnienia warunków, właściwy organ - na wniosek inwestora - w terminie 14 dni od dnia złożenia decyduje, czy wejście do sąsiedniego budynku, lokalu lub na teren sąsiedniej nieruchomości jest niezbędne. W przypadku uznania zasadności wniosku inwestora, właściwy organ określa jednocześnie granice oraz warunki korzystania z sąsiedniego budynku, lokalu lub nieruchomości. Inwestor po zakończeniu robót jest obowiązany naprawić szkody powstałe w wyniku korzystania z sąsiedniej nieruchomości, budynku lub lokalu - na zasadach określonych w Kodeksie Cywilnym.

Za przyłączenie do sieci elektroenergetycznej przewidzianej w założeniach do planu zaopatrzenia w energię elektryczną na obszarze gminy pobiera się opłatę określoną na podstawie ustalonych w taryfie stawek opłat za przyłączenie do sieci.

Stawki opłat za przyłączenie do sieci kalkuluje się na podstawie jednej czwartej średniorocznych nakładów inwestycyjnych na budowę odcinków sieci służących do przyłączenia podmiotów określonych w obowiązującym przedsiębiorstwo energetycznym planie rozwoju. Plany takie przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej sporządza dla obszaru swojego działania, by zaspokoić obecne i przyszłe zapotrzebowanie na energię elektryczną, musi uwzględnić miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego albo kierunki rozwoju gminy określone w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

Stawki opłat za przyłączenie do sieci powinny być kalkulowane oddzielnie dla każdej grupy przyłączeniowej w przeliczeniu na:

- ◆ jednostkę mocy przyłączeniowej lub
- ◆ jednostkę długości odcinka sieci od miejsca przyłączenia do miejsca rozgraniczenia własności instalacji, urządzeń lub sieci, określonych w umowie o przyłączenie.

W nakładach uwzględnia się wydatki ponoszone na:

- ◆ wykonanie prac projektowych i geodezyjnych,
- ◆ uzgodnienia dokumentacji,
- ◆ uzyskania pozwoleń na budowę,
- ◆ na zakup lub budowę elementów odcinków sieci służących do przyłączenia podmiotów z uwzględnieniem długości tych odcinków,
- ◆ na wykonanie robót budowlano-montażowych wraz z nadzorem,
- ◆ na wykonanie niezbędnych prób,
- ◆ opłaty za zajęcie terenu.

Stawki opłat za przyłączenie do sieci różnicuje się w zależności od rodzaju elementów stosowanych do budowy nowych odcinków sieci oraz standardów jakościowych dostaw energii elektrycznej.

Jeśli gmina nie określi szczegółowo przebiegu przyszłych sieci energetycznych, przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej (ZE), które z tego powodu nie przewidziały kosztów tych inwestycji, nie mogą przerzucać ich na odbiorców – orzekł w dniu 10 stycznia 2001 r. Sąd Antymonopolowy (Sygn. Akt XVII Ame 51-58/00).

Jedna z gmin przeznaczyła niespełna 50 działek pod domki jednorodzinne. Ich właściciele, którzy rozpoczęli budowę, kolejno występowali do właściwego ZE o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej, który określił warunki przyłączenia, w tym koszty tej inwestycji. W tym przypadku konieczna była budowa nowej linii napowietrznej średniego napięcia, stacji transformatorowej oraz sieci kablowej niskiego napięcia. Każdy z właścicieli miał zapłacić ok. 11 tys. zł. Były to rzeczywiste koszty przyłączenia. Właściciele nie zgodzili się na zapłacenie takiej kwoty. Uważali, że ZE powinien pobrać od nich opłatę ryczałtową według stawek opłat określonych w taryfie. Prawo energetyczne [1] przewidywało wówczas, że przedsiębiorstwo pokrywa koszty budowy sieci, jeśli inwestycja została przewidziana w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego (art. 7 ust. 4). Gmina uchwaliła swój plan w 1992 r., uwzględniając w nim budowę sieci elektroenergetycznej, przy czym plan ten nie określał dokładnie parametrów tej sieci. ZE twierdził, że bez tego nie mogło przewidzieć kosztów inwestycji. Dlatego właściciele działek muszą pokryć rzeczywiste koszty. Sprawa trafiła do Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, który nakazał ZE zawrzeć umowy, które przewidują stawki określone w taryfie. Gdy URE wydawał tę decyzję, obowiązywało już znowelizowane prawo energetyczne, zmieniające zasady ustalania opłat za przyłączenie do sieci. Od 14 czerwca 2000 r. zakłady energetyczne finansują budowę sieci niezależnie od tego, czy jest przewidziana w planach zagospodarowania. Teraz za przyłączenie odbiorcy ponoszą ¼ rzeczywistych kosztów (stawki określa taryfa), jeżeli sieć jest przewidziana w założeniach gminy do planu zapatrzenia w energię elektryczną (również ciepło i gaz).

Gmina nie uchwaliła tych założeń. Na to powołał się ZE w odwołaniu do Sądu Antymonopolowego. Skoro ich nie ma, zakład nie może pobrać opłaty określonej w taryfie. Według ZE właściciele działek muszą więc pokryć pełne koszty przyłączenia.

Sąd Antymonopolowy zmienił decyzję Prezesa URE tylko w punkcie dotyczącym terminu wykonania przyłączeń. ZE ma zakończyć inwestycję do 1 kwietnia 2001 r. Pozostałe zarzuty oddalił. Podkreślił, że ZE nie może obciążać kosztami budowy sieci odbiorców, nawet gdy

gmina nie wywiązała się ze swojego obowiązku. Może ewentualnie mieć do niej (czyli gminy) roszczenie odszkodowawcze, jeśli pokrycie kosztów narazi zakład na straty – podkreślił SA (Sygn. Akt XVII Ame 51-58/00).

Przebieg postępowania przed sądem antymonopolowym w sprawach z zakresu regulacji energetyki reguluje Kpa

Rozdział 4

Art. 479⁴⁶. Sąd Okręgowy w Warszawie - sąd antymonopolowy jest właściwy w sprawach:

- 1) odwołań od decyzji Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki, zwanego w przepisach niniejszego rozdziału „Prezesem Urzędu”*
- 2) zażeń na postanowienia wydawane przez Prezesa Urzędu w postępowaniach prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne (Dz. U. Nr 54, poz. 348 i Nr 158, poz. 1042, z 1998 r. N r 94, poz. 594, N r 106, poz. 668 i N r 162, poz. 1 126, z 1999 r. N r 88, poz. 980, Nr 91, poz. 1042 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2000 r. Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 555 i Nr 103, poz. 1099) lub przepisów odrębnych.*

Art. 479⁴⁷. § 1. Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu wnosi się za jego pośrednictwem do sądu antymonopolowego w terminie dwutygodniowym od dnia doręczenia decyzji.

§ 2. Sąd antymonopolowy odrzuci odwołanie wniesione po upływie terminu do jego wniesienia lub gdy jest niedopuszczalne z innych przyczyn.

Art. 479⁴⁸. § 1. Prezes Urzędu przekazuje niezwłocznie odwołanie wraz z aktami sprawy do sądu.

§ 2. Jeżeli Prezes Urzędu uzna odwołanie za słuszne, może - nie przekazując akt sądowi - uchylić albo zmienić swoją decyzję w całości lub w części, o czym bezzwłocznie powiadamia stronę, przesyłając jej nową decyzję, od której strony służy odwołanie.

Art. 479⁴⁹. Odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu powinno czynić zadość wymaganiom przepisanych dla pisma procesowego oraz zawierać oznaczenie zaskarżonej decyzji i wartości przedmiotu sporu, przytoczenie zarzutów, zwięzłe ich uzasadnienie, wskazanie dowodów, a także zawierać wniosek o uchylenie albo zmianę decyzji w całości lub w części.

Art. 479⁵⁰. § 1. W sprawach z zakresu regulacji energetyki stronami są także Prezes Urzędu i zainteresowany.

§ 2. Zainteresowanym jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia procesu. Jeżeli zainteresowany nie został wezwany do udziału w sprawie, sąd antymonopolowy wezwie go na wniosek strony albo z urzędu.

Art. 479⁵¹. Pełnomocnikiem Prezesa Urzędu może być pracownik Urzędu Regulacji Energetyki.

Art. 479⁵². W razie wniesienia odwołania od decyzji Prezesa Urzędu, sąd antymonopolowy może, na wniosek strony, która wniosła odwołanie, wstrzymać wykonanie decyzji do czasu rozstrzygnięcia sprawy. Postanowienie może być wydane na posiedzeniu niejawnym.

Art. 479⁵³. § 1. Sąd antymonopolowy oddala odwołanie od decyzji Prezesa Urzędu, jeżeli nie ma podstaw do jego uwzględnienia.

§ 2. W razie uwzględnienia odwołania, sąd antymonopolowy zaskarżoną decyzję albo uchyla, albo zmienia w całości lub w części i orzeka co do istoty sprawy.

Art. 479⁵⁴. W postępowaniu przed sądem antymonopolowym Prezes Urzędu nie ma obowiązku wnoszenia opłaty sądowej i zwrotu kosztów postępowania.

Art. 479⁵⁵. Przepisy art. 479³² § 1 i art. 479⁴⁷ - 479⁵⁴ stosuje się odpowiednio do zażeń na postanowienia Prezesa Urzędu.

Art. 479⁵⁶. § 1. Do wyroku sądu antymonopolowego przepisy art. 387 i 388 stosuje się odpowiednio.

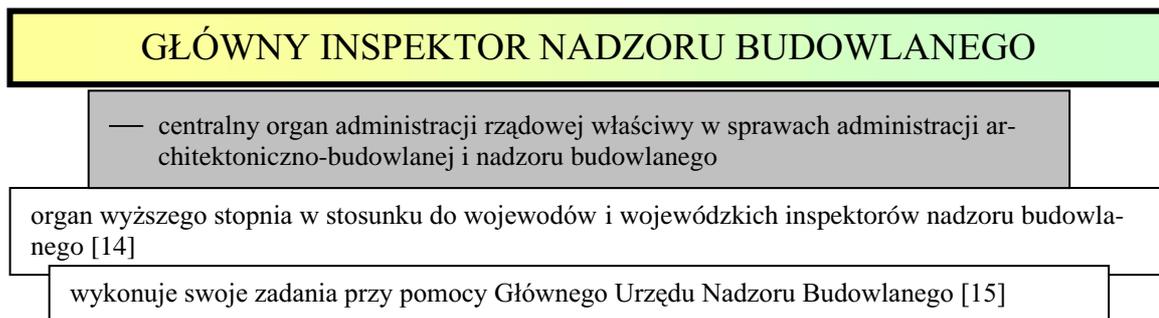
§ 2. Od wyroku sądu antymonopolowego przysługuje kasacja do Sądu Najwyższego niezależnie od wartości przedmiotu zaskarżenia.

Stosownie do art. 41 ust. 5 ustawy Prawo budowlane [14] rozpoczęcie dostaw energii elektrycznej (również - wody, ciepła lub gazu) **na potrzeby budowy** może nastąpić jedynie po okazaniu wymaganego pozwolenia na budowę lub zgłoszenia.

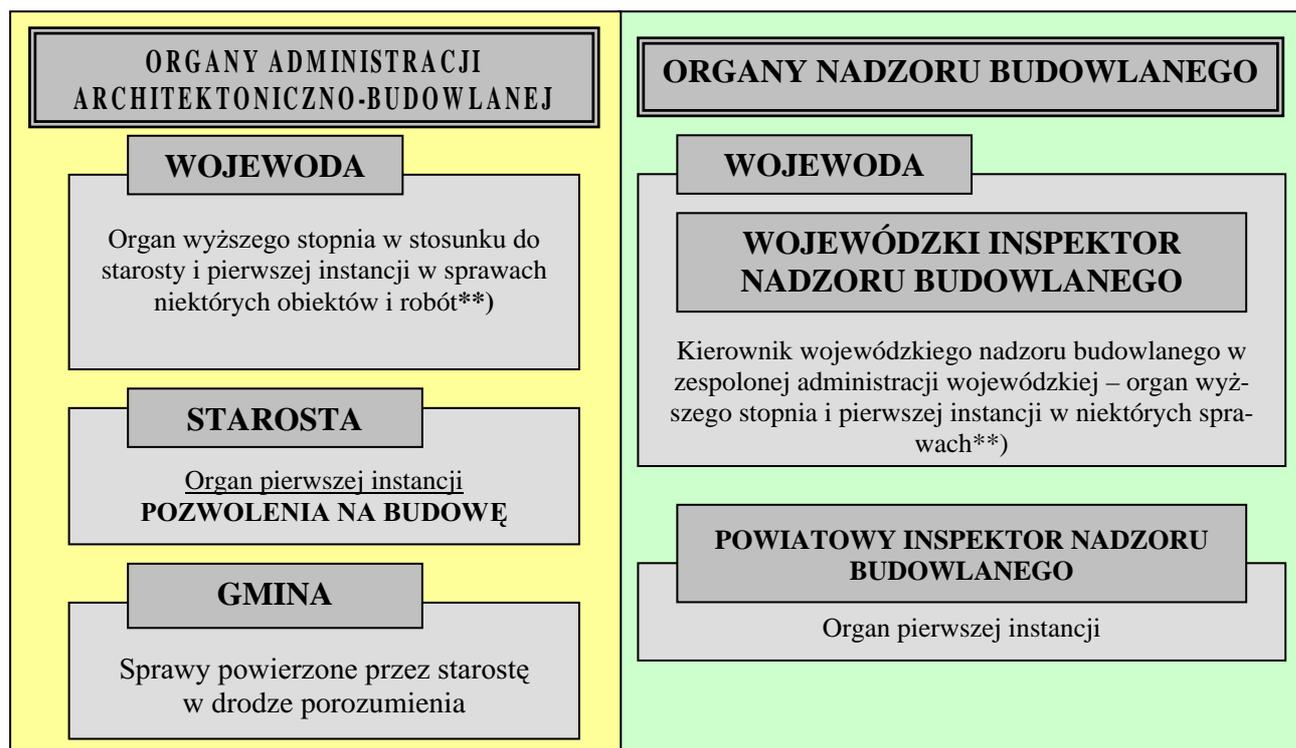
Jeżeli do wykonania prac przygotowawczych lub robót budowlanych związanych z przyłączeniem do sieci elektroenergetycznej jest niezbędne wejście do sąsiedniego budynku, lokalu lub na teren sąsiedniej nieruchomości, stosownie do art. 47 ustawy Prawo budowlane [14], inwestor jest obowiązany przed rozpoczęciem robót uzyskać zgodę właściciela sąsiedniej nieruchomości, budynku lub lokalu (najemcy) na wejście oraz uzgodnić z nim przewidywany sposób, zakres i terminy korzystania z tych obiektów, a także ewentualną rekompensatę z tego tytułu. W razie niezgodnienia powyższych warunków, właściwy organ - na wniosek inwestora - w terminie 14 dni od dnia złożenia wniosku podejmuje decyzję o wejściu do sąsiedniego budynku, lokalu lub na teren sąsiedniej nieruchomości.

W przypadku uznania zasadności wniosku inwestora właściwy organ określa jednocześnie granice oraz warunki korzystania z sąsiedniego budynku, lokalu lub nieruchomości.

Należy dodać, iż stosownie do ustawy z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa (Dz. U. Nr 106, poz. 668) **właściwymi organami** administracji publicznej w sprawach budowlanych od 1 stycznia 1999 roku są:

ZA WYJĄTKIEM DZIEDZIN: TRANSPORTU KOLEJOWEGO I GÓRNICTWA *)

*) W dziedzinie transportu kolejowego administrację architektoniczno-budowlaną i nadzór budowlany sprawują okręgowi inspektorzy kolejnictwa oraz Główny Inspektor Kolejnictwa jako centralny organ administracji rządowej w dziedzinie transportu kolejowego [14], [16]; w dziedzinie górnictwa administrację architektoniczno-budowlaną i nadzór budowlany sprawują organy określone w odrębnych przepisach.

***) obiektów i robót budowlanych [14]:

- usytuowanych na terenie pasa technicznego, portów i przystani morskich, morskich wód wewnętrznych i morza terytorialnego, a także innych terenach przeznaczonych do utrzymania ruchu i transportu morskiego,
- hydrotechnicznych piętrzących, upustowych, regulacyjnych, melioracji podstawowych oraz kanałów i innych obiektów służących kształtowaniu zasobów wodnych i korzystaniu z nich, wraz z obiektami towarzyszącymi,
- dróg publicznych krajowych i wojewódzkich, wraz z obiektami i urządzeniami służącymi do utrzymania tych dróg i transportu drogowego, a w odniesieniu do dróg ekspresowych i autostrad – wraz z obiektami i urządzeniami obsługi podróżnych, pojazdów i przesyłek,
- lotnisk cywilnych wraz z obiektami i urządzeniami towarzyszącymi,
- służących celom wojskowym i innym dotyczącym obronności, na terenach zamkniętych,
- służących celom bezpieczeństwa państwa, na terenach zamkniętych.

Inwestor po zakończeniu robót związanych z przyłączeniem do sieci elektroenergetycznej jest obowiązany naprawić szkody powstałe w wyniku korzystania z sąsiedniej nieruchomości, budynku lub lokalu - na zasadach określonych w Kodeksie cywilnym.

Natomiast zajęcie pasa drogowego lub jego części na potrzeby budowy może nastąpić po spełnieniu wymagań określonych w odrębnych przepisach.

3. WYKONANIE ROBÓT BUDOWLANYCH W TYM INSTALACJI ELEKTRYCZNYCH

Roboty budowlane, jak wspomniano na wstępie, można rozpocząć jedynie na podstawie ostatecznej decyzji o pozwoleniu na budowę, za wyjątkiem numeratywnie wymienionych przypadków (art. 29 i art. 30 ustawy Prawo budowlane [14]), gdy na budowę i wykonywanie robót budowlanych pozwolenie na budowę nie jest wymagane, przy czym niektóre z tych wyłączeń wymagają zgłoszenia właściwemu organowi.

Właściwy organ może jednak nałożyć obowiązek uzyskania pozwolenia na wykonanie określonego obiektu lub robót budowlanych, objętych obowiązkiem zgłoszenia, jeżeli ich realizacja może naruszać ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub spowodować m.in. zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia.

Wzór wniosku o pozwolenie na budowę i decyzji o pozwoleniu na budowę określa rozporządzenie [22]. Do wniosku o pozwolenie na budowę należy dołączyć m.in. projekt budowlany wraz z opiniami, uzgodnieniami i pozwoleniami, wymaganymi przepisami szczególnymi.

Projekt budowlany powinien spełniać wymagania określone w decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu, jeżeli jest ona wymagana zgodnie z przepisami o zagospodarowaniu przestrzennym. Zakres i treść projektu budowlanego powinny być dostosowane do specyfiki i charakteru obiektu oraz stopnia skomplikowania robót budowlanych. Zawartość projektu budowlanego określa art. 34 ust. 3 ustawy – Prawo budowlane [14], natomiast zakres i formę projektu budowlanego określa rozporządzenie [23]. Istotne odstępstwo od zatwierdzonego projektu budowlanego lub innych warunków pozwolenia na budowę jest dopuszczalne jedynie po uzyskaniu decyzji o zmianie pozwolenia na budowę. W przypadku naruszenia tego przepisu właściwy organ uchyla decyzję o pozwoleniu na budowę.

Decyzja o pozwoleniu na budowę wygasa, jeżeli budowa nie zostanie rozpoczęta przed upływem 2 lat od dnia, w którym decyzja ta stała się ostateczna lub budowa została przerwana na czas dłuższy niż 2 lata. Rozpoczęcie lub wznowienie budowy w przypadkach wyżej określonych może nastąpić po wydaniu nowej decyzji o pozwoleniu na budowę.

W decyzji o pozwoleniu na budowę właściwy organ, w razie potrzeby (art. 36 Prawa budowlanego) nakłada obowiązek uzyskania pozwolenia na użytkowanie, jeżeli jest to uzasadnione względami bezpieczeństwa ludzi lub mienia bądź ochrony środowiska. Obowiązek uzyskania pozwolenia na użytkowanie nakładany jest - z mocy prawa - w przypadku obiektu budowlanego będącego zakładem pracy.

Uzyskanie pozwolenia na użytkowanie obiektu budowlanego jest wymagane, jeżeli właściwy organ:

- 1) nałożył taki obowiązek w wydanym pozwoleniu na budowę lub
- 2) stwierdził, że zgłoszony przez inwestora obiekt budowlany został wykonany z naruszeniem warunków, określonych w pozwoleniu na budowę lub
- 3) wydał na podstawie art. 51 ust. 1 pkt 2 (*tj. „wykonania określonych czynności w celu doprowadzenia wykonywanych robót do stanu zgodnego z prawem i uzyskania pozwolenia na ich wznowienie oraz określając termin wykonania tych czynności”*) lub art. 71 ust. 3 (*w razie zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części bez pozwolenia*) decyzję nakazującą dokonanie określonych czynności, zmian lub przeróbek.

Uzyskanie pozwolenia na użytkowanie jest wymagane także, jeżeli:

- 1) zachodzą okoliczności wymienione w art. 49 ust. 1 (*tj. wstrzymania postanowieniem właściwego organu prowadzenia robót budowlanych wykonywanych: bez wymaganego pozwolenia albo zgłoszenia lub w sposób mogący spowodować zagrożenie bezpieczeństwa ludzi lub mienia bądź zagrożenie środowiska lub w sposób istotnie odbiegający od ustaleń i warunków określonych w pozwoleniu bądź przepisach*),
- 2) przystąpienie do użytkowania obiektu budowlanego ma nastąpić przed wykonaniem wszystkich robót budowlanych.

Wykonanie instalacji elektrycznych w ramach prowadzonych robót budowlanych powinno być zgodne z pozwoleniem na budowę, jeśli jest wymagane, a przede wszystkim zgodne z przepisami, w tym techniczno-budowlanymi, obowiązującymi Polskimi Normami oraz zasadami wiedzy technicznej w sposób zapewniający spełnienie wymagań podstawowych, dotyczących m.in. bezpieczeństwa użytkowania i pożarowego, ochrony przed hałasem i drganiami, odpowiednich warunków higienicznych i zdrowotnych oraz ochrony środowiska, jak również w sposób zapewniający warunki użytkowe zgodne z przeznaczeniem obiektu (w szczególności w zakresie m.in. oświetlenia, ogrzewania, wentylacji, łączności).

Przepisy techniczno-budowlane obejmują:

- 1) warunki techniczne, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie, wydane - wg stanu prawnego na dzień 1 stycznia 2001 r. - dla:
 - budynków [26],
 - obiektów budowanych nie będących budynkami, służących obronności Państwa [27],
 - zasilania energią elektryczną obiektów budowlanych łączności [28],
 - sieci gazowych [29],
 - skrzyżowań linii kolejowych z drogami publicznymi [30],
 - baz i stacji paliw płynnych, rurociągów dalekosiężnych do transportu ropy naftowej i produktów naftowych [31],
 - obiektów budowlanych gospodarki wodnej [32],
 - autostrad płatnych [33],
 - dróg publicznych [38],
 - budowli rolniczych [34],
 - morskich budowli hydrotechnicznych [35],
 - lotnisk cywilnych [36],
 - obiektów kolejowych [37],
 - drogowe obiekty inżynierskie [39].
- 2) warunki techniczne użytkowania obiektów budowlanych – które mogą być wydane, w drodze rozporządzeń, przez właściwych ministrów. Dotychczas wydane zostały warunki techniczne użytkowania dla:
 - budynków mieszkalnych [40].

Ustawa o normalizacji [55] stanowi, że stosowanie Polskich Norm jest dobrowolne, zastrzegając jednak:

- 1) ministrowie w sprawach należących do zakresu ich działania i po uzyskaniu opinii lub na wniosek Polskiego Komitetu Normalizacyjnego (PKN) mogą, w drodze rozporządzenia [56]÷[63], wprowadzić obowiązek stosowania Polskiej Normy, gdy dotyczy ona w szczególności:
 - ochrony życia, zdrowia, mienia, bezpieczeństwa pracy i użytkowania,
 - ochrony środowiska,
 - wyrobów zamawianych przez organy państwowe;
- 2) stosowanie Polskich Norm jest również obowiązkowe, jeżeli normy te zostaną powołane w ustawach.

Obowiązek stosowania Polskich Norm w powyżej wskazanych przypadkach dotyczy może grupy norm, jednej normy lub jej części, a także pełnego lub ograniczonego zakresu jej stosowania.

Polskie Normy z zakresu inżynierii elektrycznej wprowadzone do obowiązkowego stosowania wg stanu na dzień 31 grudnia 2000 roku zestawiono w Tablicy 1.

W szczególnych przypadkach uzasadnionych ważnymi względami technicznymi lub gospodarczymi istnieje możliwość udzielenia zezwolenia na odstępnie od obowiązku stosowania Polskiej Normy. Zezwolenia (w drodze decyzji) na odstępnie od obowiązku stosowania Polskiej Normy w całości albo w części może udzielić minister, który wprowadził obowiązek stosowania tej normy, po uzyskaniu opinii Polskiego Komitetu Normalizacyjnego. Wniosek o zezwolenie, uzgodniony z zainteresowanymi, składa określony podmiot gospodarczy. Wniosek powinien zawierać uzasadnienie poparte w miarę potrzeby wynikami badań oraz dane niezbędne do podjęcia decyzji.

W decyzji zezwalającej na odstępnie od obowiązku stosowania Polskiej Normy określa się warunki, jakie mają być zachowane w związku z udzielonym zezwoleniem, oraz okres ważności lub ilość wyrobów, których zezwolenie dotyczy. Warunki zezwolenia nie mogą spowodować pogorszenia wymagań dotyczących bezpieczeństwa pracy i użytkowania oraz ochrony życia, zdrowia, mienia i środowiska, w szczególności nie mogą dotyczyć obniżenia granicznych wartości wymagań regulowanych tymi normami, określone w aktach prawnych powszechnie obowiązujących.

Zezwolenie może być (w drodze decyzji) cofnięte w razie naruszenia warunków stanowiących podstawę do jego udzielenia.

Przy wykonywaniu robót budowlanych, w tym instalacji elektrycznych, należy stosować wyroby budowlane o właściwościach użytkowych umożliwiających prawidłowo zaprojektowanym i wykonanym obiektom budowlanym wraz z instalacjami i urządzeniami technicznymi spełnienie wymagań podstawowych - dopuszczone do obrotu i powszechnego lub jednostkowego stosowania w budownictwie (wymagania podstawowe określa art. 5 ustawy Prawo budowlane). System dopuszczania wyrobów budowlanych do obrotu i stosowania w budownictwie określony jest w trzech rozporządzeniach [41], [42] i [43].

Oznacza to, że tylko wyrób spełniający jednocześnie dwa warunki, a mianowicie:

- został wytworzony w celu wbudowania, wmontowania, zainstalowania lub zastosowania,
- jest wbudowywany, wmontowywany, instalowany lub zastosowany w sposób trwały w obiekcie budowlanym,

jest wyrobem budowlanym w rozumieniu ustawy, objętym systemem dopuszczania do obrotu i stosowania w budownictwie.

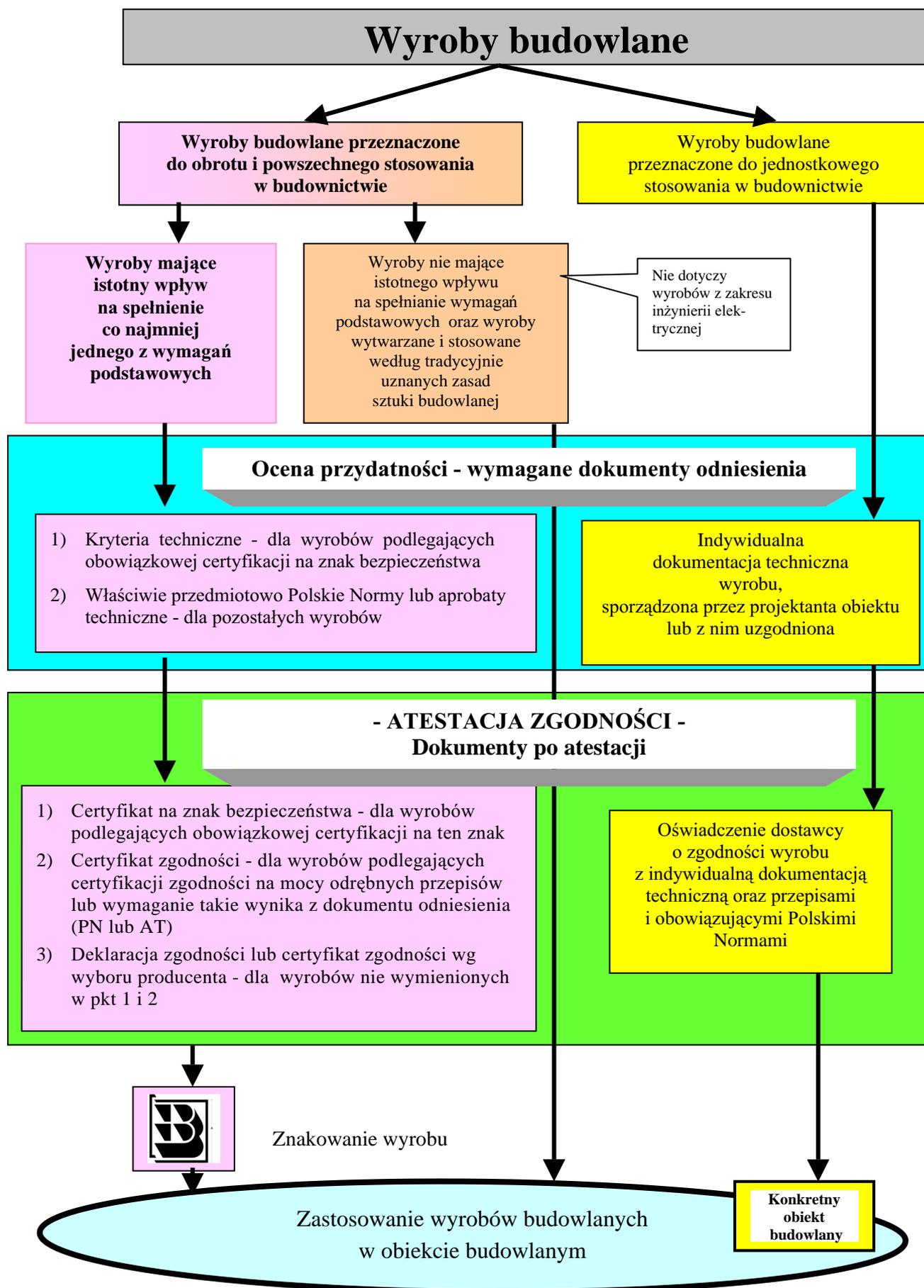
Wyrób budowlany może być przeznaczony do:

- jednostkowego stosowania w określonym obiekcie budowlanym,
- obrotu i powszechnego stosowania w budownictwie.

Podstawową zasadę systemu legalizacji wyrobów budowlanych wprowadza art. 10 ustawy Prawo budowlane [14], który stanowi, że dopuszczone do obrotu i powszechnego stosowania w budownictwie są:

- 1) wyroby budowlane właściwie oznaczone, dla których wydano:
 - **certyfi­kat na znak bezpieczeństwa**, przy czym dotyczy to tylko wyrobów podlegających tej certyfikacji na mocy ustawy o badaniach i certyfikacji [64],
 - **certyfi­kat zgodności** lub **deklarację zgodności** z Polską Normą lub aprobatą techniczną,
- 2) wyroby budowlane umieszczone w wykazie wyrobów nie mających istotnego wpływu na spełnienie wymagań podstawowych oraz wyrobów wytwarzanych i stosowanych według tradycyjnie wznoszonych zasad sztuki budowlanej [43] – wykaz ten nie obejmuje wyrobów z branży elektrycznej.

Uregulowania podane wyżej w pkt. 1 oznaczają, że dla wszystkich wyrobów nie podlegających obowiązkowi certyfikacji (zgodności lub na znak bezpieczeństwa) wymagana jest co najmniej deklaracja zgodności. Oczywiście przepis ten nie stwarza przeszkód, aby w miejsce deklaracji zgodności wyrób poddany został certyfikacji przez stronę trzecią. Może to nastąpić na życzenie producenta uznającego, że dzięki temu jego wyrób będzie miał lepszą pozycję na rynku.

Rys. 2 System dopuszczania wyrobów budowlanych do obrotu i stosowania w budownictwie.

Wyroby budowlane przeznaczone do powszechnego stosowania w budownictwie dzielą się na:

- wyroby budowlane mające istotny wpływ na spełnienie co najmniej jednego z wymagań podstawowych ,
- wyroby budowlane nie mające istotnego wpływu na spełnienie wymagań podstawowych oraz wyroby wytwarzane i stosowane według tradycyjnie uznanych zasad sztuki budowlanej.

Dla każdej z wyżej wymienionych grup wyrobów budowlanych stosowane są inne procedury dopuszczania do obrotu i stosowania w budownictwie.

Najbardziej rozbudowana jest procedura dopuszczania do obrotu i powszechnego stosowania wyrobów budowlanych, mających istotny wpływ na spełnienie co najmniej jednego z wymagań podstawowych. Procedura w tym przypadku jest trzy etapowa (patrz Rys.2):

I. Ocena przydatności wyrobu do stosowania w budownictwie - wyrób jest przydatny do stosowania w budownictwie, a więc posiada właściwości użytkowe umożliwiające prawidłowo zaprojektowanym i wykonanym obiektom budowlanym spełnienie wymagań podstawowych, jeżeli jest zgodny z jednym z trzech następujących dokumentów odniesienia (ustaleń technicznych):

- Kryteriami Technicznymi w odniesieniu do wyrobu podlegających certyfikacji na znak bezpieczeństwa, zgodnie z przepisami o badaniach i certyfikacji,
- właściwej przedmiotowo Polskiej Normie wyrobu,
- aprobacie technicznej w odniesieniu do wyrobu, dla którego nie ustanowiono Polskiej Normy wyrobu lub wyrobu, których właściwości użytkowe, odnoszące się do wymagań podstawowych, różnią się istotnie od właściwości określonych w Polskiej Normie wyrobu;

II. Atestacja zgodności wytwarzanych wyrobów budowlanych z dokumentami odniesienia (wyżej wymienionymi) - przepisy przewidują stosowanie trzech systemów atestacji wyrobów budowlanych:

- certyfikację na znak bezpieczeństwa (dokumentem odniesienia są kryteria techniczne),
- certyfikację zgodności,
- deklarowanie zgodności przez producenta.

Dwa pierwsze systemy atestacji regulowane są przepisami o badaniach i certyfikacji, natomiast trzeci, czyli deklarowanie zgodności przez producenta wyrobu budowlanego reguluje szczegółowo rozporządzenie [42].

Certyfikacji na znak bezpieczeństwa podlegają wyroby wymienione w rozporządzeniu Rady Ministrów [65]. Wykaz wyrobów (urządzeń) z zakresu inżynierii elektrycznej (elektryki) przytoczono w Tablicy 2.

Certyfikacja zgodności jest obowiązkowa w odniesieniu do wyrobów budowlanych:

- podlegających systemowi oceny zgodności na podstawie odrębnych przepisów (np. rozporządzenie w sprawie wyrobów służących do ochrony przeciwpożarowej, które mogą być wprowadzane do obrotu i stosowania wyłącznie na podstawie certyfikatu zgodności [53], rozporządzenie w sprawie wymagań w zakresie efektywności energetycznej [13]);
- dla których wymaganie takie zawiera właściwa przedmiotowo Polska Norma wyrobu lub aprobata techniczna.

W odniesieniu do wyrobów budowlanych nie podlegających obowiązkowej certyfikacji na znak bezpieczeństwa lub certyfikacji zgodności atestacja jest dokonywana, według wyboru producenta, przez certyfikację zgodności lub deklarowanie przez niego zgodności.

W wyniku przeprowadzonej na powyższych zasadach atestacji wydawane są odpowiednio: certyfikat na znak bezpieczeństwa, certyfikat zgodności lub deklaracja zgodności. Są to dokumenty dopuszczające wyrób budowlany do obrotu i powszechnego stosowania.

III. Znakowanie wyrobów budowlanych - wyroby budowlane, na które wydano właściwe dokumenty atestacyjne, przed wprowadzeniem do obrotu podlegają obowiązkowi oznakowania znakiem budowlanym, że są dopuszczone do obrotu i powszechnego stosowania w budownictwie. Wzór znaku, zasady jego umieszczania na wyrobie oraz zakres informacji, którą producent jest zobowiązany dołączyć do oznakowanego wyrobu oraz termin, od którego wyrób ma być znakowany (z dniem 1 września 1999 r.), określa rozporządzenie [42].

Dopuszczone do jednostkowego stosowania w obiekcie budowlanym są według ustawy Prawo budowlane [14] wyroby budowlane wykonane według indywidualnej dokumentacji technicznej, sporządzonej przez projektanta obiektu lub z nim uzgodnionej. Dla tych wyrobów dostawca powinien wydać oświadczenie wskazujące, że zapewniona jest zgodność wyrobu z tą dokumentacją oraz z przepisami i obowiązującymi Polskimi Normami.

Główne cele polityki państwa w zakresie poszanowania energii - wynikające z art. 52 ustawy Prawo energetyczne [1] - ustanawiają w stosunku do producentów i importerów urządzeń wprowadzanych do obrotu obowiązek informowania o efektywności energetycznej tych urządzeń na etykiecie i w charakterystyce technicznej. Wielkość zużycia paliw i energii, odniesiona do stopnia efektywności użytkowego urządzenia w typowych warunkach użytkowania, jest zwana „efektywnością energetyczną” i powinna być określana w dokumentacji technicznej. Dla jakich urządzeń i jakie wymagania w zakresie stosowania etykiet i charakterystyk technicznych oraz efektywności energetycznej powinny spełniać urządzenia, określił Minister Gospodarki w przepisie wykonawczym [13] do ustawy Prawo energetyczne. Jednocześnie ustawa Prawo energetyczne zakazuje wprowadzania do obrotu na obszarze kraju urządzeń nie spełniających powyższych wymagań. W wykazie [13] urządzeń podlegających obowiązkowi spełniania wymagań w zakresie efektywności energetycznej oraz stosowania etykiet i charakterystyki technicznej umieszczanych w dokumentacji technicznej znajdują się takie urządzenia, jak na przykład: urządzenia dla gospodarstw domowych i gastronomii, silniki elektryczne 1 i 3-fazowe na napięcie 220 V i 380 V o mocy od 0,75 kW do 200 kW, źródła światła do ogólnych celów oświetleniowych, urządzenia spawalnicze i zgrzewalnicze. Szczegółowe zestawienie urządzeń elektrycznych zawiera Tablica 3.

Na marginesie należy wspomnieć o wynikającym z przepisów Prawa budowlanego etykietowaniu energetycznym budynków, które ma zachęcić właścicieli oraz inwestorów do nadawania budynkom cech energooszczędności, by zmniejszyć zużycie energii na ich ogrzewanie. Etykietowanie polega na określaniu według jednolitych zasad zużycia energii, związanego z użytkowaniem budynku i urządzeń w nim zainstalowanych, w tym szczególnie sezonowego zapotrzebowania na ogrzanie i chłodzenie (klimatyzację) budynku.

Etykietowanie energetyczne budynków przynosi pozytywne efekty wszystkim zainteresowanym stronom:

- dla nabywców lub nowych użytkowników domów i mieszkań etykieta energetyczna stanowi ważną informację o przewidywanych kosztach ogrzewania, czyli o ważnym elemencie kosztów eksploatacji; jest to jednocześnie informacja o jakości technicznej budynku;
- dla przedsiębiorców budowlanych i developerów budujących na sprzedaż jest to element dopingujący do dbania o lepszą jakość i jednocześnie obiektywna ocena wysokiej jakości budynku, uzasadniająca jego odpowiednią cenę;
- dla władz lokalnych i państwowych jest to metoda stymulowania niskiego zużycia energii na ogrzewanie budynków, a tym samym zmniejszenia niekorzystnych oddziaływań na środowisko (obniżenie emisji CO₂ do atmosfery).

4. PRZEKAZANIE DO UŻYTKOWANIA

Do użytkowania obiektu budowlanego, na którego wzniesienie jest wymagane pozwolenie na budowę, można przystąpić - z zastrzeżeniem przepisów art. 55 (*uzyskanie pozwolenia na użytkowanie*) i art. 57 (*zawiadomienie i dołączone do niego dokumenty*) - po zawiadomieniu właściwego organu o zakończeniu budowy, jeżeli organ ten, w terminie 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia nie zgłosi sprzeciwu w drodze decyzji.

Zawiadomienia dokonuje się co najmniej 14 dni przed zamierzonym terminem przystąpienia do użytkowania.

Do zawiadomienia o zakończeniu budowy obiektu budowlanego lub wniosku o udzielenie pozwolenia na użytkowanie inwestor jest obowiązany dołączyć:

- 1) oryginał dziennika budowy;
- 2) oświadczenie kierownika budowy:
 - a) o zgodności wykonania obiektu budowlanego z projektem budowlanym i warunkami pozwolenia na budowę, przepisami i obowiązującymi Polskimi Normami,
 - b) o doprowadzeniu do należytego stanu i porządku terenu budowy, a także - w razie korzystania - ulicy, sąsiedniej nieruchomości, budynku lub lokalu;
- 3) oświadczenie o właściwym zagospodarowaniu terenów przyległych, jeżeli eksploatacja wybudowanego obiektu jest uzależniona od ich odpowiedniego zagospodarowania;
- 4) protokoły badań i sprawdzeń;
- 5) inwentaryzację geodezyjną powykonawczą.

Jeżeli jest składany wniosek o udzielenie pozwolenia na użytkowanie, inwestor jest obowiązany dołączyć oświadczenia o braku sprzeciwu lub uwag (*zgodnie z właściwością wynikającą z przepisów szczególnych*) ze strony organów:

- 1) Inspekcji Ochrony Środowiska,
- 2) Inspekcji Sanitarnej,
- 3) Państwowej Inspekcji Pracy,
- 4) Państwowej Straży Pożarnej.

Niezajęcie stanowiska przez te organy w terminie 14 dni od dnia otrzymania zawiadomienia, traktuje się jak niezgłoszenie sprzeciwu lub uwag.

Pozwolenie na użytkowanie obiektu budowlanego wydaje właściwy organ po protokolarnym stwierdzeniu na miejscu budowy:

- 1) zgodności wykonania obiektu z warunkami zabudowy i zagospodarowania terenu oraz warunkami pozwolenia na budowę;
- 2) uporządkowania terenu budowy.

Pomimo niewykonania części robót wykończeniowych lub innych robót budowlanych związanych z obiektem może określić termin wykonania tych robót pod warunkiem, że obiekt budowlany spełnia warunki określone powyżej w pkt 1 i 2 - w wydanym pozwoleniu na użytkowanie. Przepisu tego nie stosuje się do instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska.

W pozwoleniu na użytkowanie obiektu budowlanego właściwy organ może określić warunki użytkowania tego obiektu albo uzależnić jego użytkowanie od wykonania, w oznaczonym terminie określonych robót budowlanych.

Odbiór przyłącza i przyłączonych instalacji lub sieci jest przeprowadzany przy udziale upoważnionych przedstawicieli stron, które zawarły umowę o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej. W umowie tej określany jest zakres prób i odbiorów częściowych oraz prób końcowych i ostatecznego odbioru. Wyniki prób i odbiorów są potwierdzane przez strony w protokołach przeprowadzenia tych prób i odbiorów. Wzory protokołów ustala przedsiębiorstwo energetyczne.

Pozytywne wyniki prób i dokonanie ostatecznego odbioru instalacji i urządzeń elektrycznych stanowi podstawę do zawarcia **umowy sprzedaży energii elektrycznej** lub **umowy przesyłowej**, jeżeli żąda tego odbiorca uprawniony do korzystania z tych usług.

Umowa sprzedaży powinna określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) przedmiot umowy,
- 3) miejsce dostarczania energii elektrycznej oraz miejsca pomiaru,
- 4) moc umowną oraz warunki jej zmiany,
- 5) charakterystykę energetyczną odbioru, rozumianą jako zbiór danych określających zmiany poboru energii elektrycznej w ciągu doby i roku,
- 6) standardy jakościowe obsługi odbiorców,
- 7) grupę taryfową, według której będą dokonywane rozliczenia z tytułu sprzedaży energii elektrycznej i świadczonych usług przesyłowych, oraz warunki zmiany grupy taryfowej, a także warunki wprowadzania zmian cen i stawek opłat, sposoby prowadzenia rozliczeń i obliczania należności oraz terminy regulowania należności,
- 8) obowiązki i prawa stron w zakresie:
 - a) dokonywania pomiaru i kontroli poboru energii elektrycznej,
 - b) przekazywania danych i informacji niezbędnych do prowadzenia ruchu sieciowego i eksploatacji sieci,
- 9) warunki eksploatacyjno-ruchowe inne niż określone w instrukcji ruchu i eksploatacji sieci (opracowana przez operatora sieci),
- 10) odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności standardów jakościowych obsługi odbiorców,
- 11) termin ważności umowy oraz postanowienia dotyczące zmiany warunków umowy i jej wypowiedzenia.

Harmonogram uzyskiwania przez poszczególne grupy odbiorców prawa do korzystania z usług przesyłowych wg rozporządzenia [10] dla odbiorców energii elektrycznej (dla porównania przytoczono odbiorców paliw gazowych i ciepła).

Uzyskanie prawa do korzystania z usług przesyłowych z dniem:	Odbiorcy dokonujący rocznych zakupów		
	<i>(wielkość ustala się na podstawie danych określonych we wniosku o zawarcie umowy o świadczenie usług przesyłowych)</i>		
	paliw gazowych w przeliczeniu na gzw	energii elektrycznej	ciepła
	w wielkości nie mniejszej niż:		
4 września 1998 r.	-	500 GWh	-
1 stycznia 1999 r.	-	100 GWh	2 000 000 GJ
1 stycznia 2000 r.	-	40 GWh	200 000 GJ
1 lipca 2000 r.	25 mln m ³	-	-
1 stycznia 2001 r.	-	-	5 000 GJ
1 stycznia 2002 r.	-	10 GWh	-
1 stycznia 2003 r.	-	-	w wielkości mniejszej niż 5 000 GJ
1 stycznia 2004 r.	15 mln m ³	1 GWh	X
5 grudnia 2005 r.	w wielkości mniejszej niż 15 mln m ³	w wielkości mniejszej niż 1GWh	X

gzw – gaz ziemny wysokometanowy

Przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej nie może odmówić zawarcia umowy przesyłowej, jeżeli są spełnione łącznie następujące warunki:

- 1) odbiorca nabył prawo do korzystania z usług przesyłowych, na podstawie odrębnych przepisów,
- 2) istnieją układy pomiarowo-rozliczeniowe niezbędne do realizacji tej umowy,
- 3) istnieją możliwości świadczenia usług przesyłowych bez pogorszenia innym odbiorcom warunków dostaw energii elektrycznej, o których mowa w art. 4 ustawy Prawo energetyczne [1], lub postanowienia umowy zawartej między podmiotem występującym o świadczenie usług przesyłowych a przedsiębiorstwem energetycznym zajmującym się przesyłaniem i dystrybucją energii elektrycznej zapewniają takie możliwości,
- 4) zostały uzgodnione warunki zmian umów sprzedaży energii elektrycznej zawartych przed dniem wejścia w życie rozporządzenia [9].

Umowa przesyłowa powinna określać w szczególności:

- 1) strony umowy,
- 2) miejsce dostarczania energii elektrycznej,
- 3) moc umowną,
- 4) wielkość i miejsce wprowadzania energii elektrycznej do sieci i odbioru energii elektrycznej z sieci,
- 5) grupę taryfową, według której będą dokonywane rozliczenia z tytułu świadczonych usług przesyłowych, oraz warunki zmiany grupy taryfowej, a także warunki wprowadzania zmian cen i stawek opłat, sposoby prowadzenia rozliczeń i obliczania należności oraz terminy regulowania należności,
- 6) szczególne dane charakteryzujące zakres i tryb realizacji usług przesyłowych,
- 7) sposób przeprowadzania pomiarów dostarczanej energii elektrycznej,
- 8) standardy jakościowe energii elektrycznej inne niż określone w odrębnych przepisach,

- 9) warunki zgłaszania umowy sprzedaży do realizacji oraz rozliczania odchyleń między ilościami energii zgłoszonymi a pomierzonymi, zapewniające rezerwową sprzedaż energii dla odbiorcy lub kupowania od odbiorcy nadwyżek energii elektrycznej, które u niego występują,
- 10) warunki eksploatacyjno-ruchowe inne niż określone w instrukcji ruchu i eksploatacji sieci,
- 11) odpowiedzialność stron za niedotrzymanie warunków umowy, a w szczególności standardów jakościowych obsługi odbiorców,
- 12) termin ważności umowy oraz postanowienia dotyczące zmiany warunków umowy i jej wypowiedzenia.

5. UŻYTKOWANIE

Investor, oddając do użytkowania obiekt budowlany, przekazuje właścicielowi lub zarządcy obiektu dokumentację budowy i dokumentację powykonawczą. Przekazaniu podlegają również inne dokumenty i decyzje dotyczące obiektu, a także, w razie potrzeby, instrukcje obsługi i eksploatacji, m.in. instalacji i urządzeń (*w tym elektrycznych*) związanych z tym obiektem. Dokumenty te właściciel lub zarządca obowiązany jest przechowywać tak długo, jak długo istnieje obiekt; jak również obowiązany jest do przechowywania opracowań projektowych i dokumentów technicznych robót budowlanych, wykonywanych w obiekcie w toku jego użytkowania.

Zgodnie z rozporządzeniem [9] operator - na przykład systemu rozdzielczego, czyli przedsiębiorstwo energetyczne posiadające koncesję na przesyłanie i dystrybucję energii elektrycznej za pomocą sieci rozdzielczej, odpowiedzialne za ruch, utrzymanie i rozwój tej sieci oraz połączeń sieci rozdzielczej z innymi sieciami, zapewniające bezpieczeństwo dostaw energii elektrycznej - prowadzi ruch sieciowy i eksploatację sieci zgodnie z instrukcją ruchu i eksploatacji. Instrukcja taka określa procedury i zasady wykonywania czynności związanych z ruchem sieciowym i eksploatacją sieci, a w szczególności:

- 1) przyłączania do sieci instalacji i innych sieci,
- 2) zakres i zasady przeprowadzania okresowych przeglądów i kontroli stanu technicznego sieci oraz przyłączonych do niej urządzeń, instalacji i innych sieci,
- 3) zasady postępowania w przypadku wystąpienia zagrożeń ciągłości dostarczania energii elektrycznej lub wystąpienia awarii w systemie,
- 4) procedury wprowadzania przerw i ograniczeń w dostarczaniu energii elektrycznej,
- 5) sposób prowadzenia ruchu sieci, w tym:
 - a) programowania pracy sieci,
 - b) prowadzenia dokumentacji ruchu sieciowego,
 - c) zakres współpracy ruchowej i eksploatacyjnej z przyłączonymi do sieci instalacjami, urządzeniami i innymi sieciami.

Podmioty (odbiorcy) w świetle przepisów ustawy Prawo energetyczne [1], czyli właściciele lub zarządcy obiektów budowlanych w świetle przepisów ustawy Prawo budowlane [14], mają obowiązek opracować (za wyjątkiem odbiorców zaliczonych do IV i V grupy przyłączeniowej – tj. przyłączane bezpośrednio do sieci rozdzielczej o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV) na podstawie delegacji wynikającej z rozporządzenia [9] instrukcje ruchu i eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych, znajdujących się w obiekcie budowlanym (budynku, budowli), przyłączonych do sieci elektroenergetycznej o napięciu

znamionowym wyższym niż 1 kV. Instrukcja taka wprowadzana decyzją właściciela lub zarządcy (dyrektora, prezesa) stanowi przepis wypełniający obowiązek, który wynika z § 30 rozporządzenia [9].

Instrukcja eksploatacji instalacji i urządzeń elektrycznych w obiekcie budowlanym powinna zawierać w szczególności:

- ogólną charakterystykę techniczną (ruchową i eksploatacyjną),
- określenie minimalnej mocy odbiorników, wymaganej dla zapewnienia bezpieczeństwa ludzi i mienia - w przypadku wprowadzenia ograniczeń w dostarczaniu i poborze mocy elektrycznej dla odbiorców objętych planem ograniczeń [7], (*tj. odbiorców energii elektrycznej o mocy zamówionej powyżej 300 kW*),
- określenie czynności ruchowych (podczas pracy instalacji i urządzeń elektrycznych) związanych z uruchomieniem, obsługą i zatrzymaniem,
- wymagania dotyczące bezpieczeństwa obsługi, ochrony przed porażeniem prądem elektrycznym, ochrony przed pożarem i wybuchem,
- zasady postępowania w przypadku awarii, pożaru i innych zakłóceń,
- zakres, zasady i terminy przeprowadzania okresowych kontroli stanu sprawności technicznej (badania), w tym oględzin, przeglądów oraz prób i pomiarów,
- wymagania dotyczące konserwacji i napraw,
- odmienne warunki eksploatacyjno-ruchowe niż standardowe.

Osoby zajmujące się eksploatacją sieci oraz urządzeń i instalacji obowiązane są posiadać kwalifikacje potwierdzone świadectwem wydanym przez komisje kwalifikacyjne. Wymagania dotyczące kwalifikacji osób zajmujących się eksploatacją określa rozporządzenie [6].

Eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci mogą zajmować się osoby, które spełniają wymagania kwalifikacyjne dla następujących stanowisk pracy:

- 1) **dozoru** - do których zalicza się stanowiska pracowników technicznych i innych osób kierujących czynnościami osób wykonujących prace w zakresie: obsługi, konserwacji, napraw, kontrolno-pomiarowym i montażu oraz stanowiska osób sprawujących nadzór nad eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci,
- 2) **eksploatacji** - do których zalicza się stanowiska osób wykonujących prace w zakresie określonym w pkt 1.

Prace dotyczą wykonywania następujących czynności:

- ◆ **w zakresie obsługi** - czynności mających wpływ na zmiany parametrów pracy obsługiwanych urządzeń, instalacji i sieci przy zachowaniu wymagań bezpieczeństwa i ochrony środowiska,
- ◆ **w zakresie konserwacji** - czynności związanych z zabezpieczeniem i utrzymaniem należytego stanu technicznego urządzeń, instalacji i sieci,
- ◆ **w zakresie napraw** - czynności związanych z usuwaniem usterek, uszkodzeń oraz remontów urządzeń, instalacji i sieci w celu doprowadzenia ich do wymaganego stanu technicznego,
- ◆ **w zakresie kontrolno-pomiarowym** - czynności niezbędnych dla dokonania oceny stanu technicznego i sprawności energetycznej urządzeń, instalacji i sieci,
- ◆ **w zakresie montażu** - czynności niezbędnych do zainstalowania oraz przyłączenia urządzeń, instalacji i sieci.

6. ODPOWIEDZIALNOŚĆ WŁAŚCICIELI (ZARZĄDCÓW) OBIEKTÓW BUDOWLANYCH ZA STAN TECHNICZNY I BEZPIECZEŃSTWO UŻYTKOWANIA INSTALACJI ELEKTRYCZNYCH

Odpowiedzialność właścicieli (zarządców) obiektów budowlanych za stan techniczny obiektów budowlanych reguluje szereg przepisów. Podstawowym przepisem jest ustawa Prawo budowlane, kolejnym - ustawa o najmie lokali mieszkalnych, ustawa o własności lokali, ustawa Prawo spółdzielcze, a także ustawa o ochronie przeciwpożarowej. Poniżej omówiono wymienione przepisy.

6.1. OBOWIĄZKI WŁAŚCICIELI (ZARZĄDCÓW) OBIEKTÓW BUDOWLANYCH

Obowiązkiem nałożonym na właściciela lub zarządcę, wynikającym z art. 61 ustawy Prawo budowlane [14], jest użytkować obiekt budowlany zgodnie z jego przeznaczeniem i wymaganiami ochrony środowiska oraz utrzymywać go w należyтым stanie technicznym i estetycznym, a także poddawać w czasie jego użytkowania okresowym kontrolom, polegającym na sprawdzeniu stanu sprawności technicznej i wartości użytkowej całego obiektu budowlanego, estetyki obiektu oraz jego otoczenia. Przepis ten jest jednoznacznie kierowany do właściciela lub zarządcy obiektu, a nie do jego użytkownika. A zatem, kto jest zobowiązany do prawidłowego utrzymania obiektu budowlanego rozstrzyga nie prawo własności czy stan korzystania z obiektu, ale - układ zarządu obiektem. Niemal wszystkie przepisy odnoszące się do spraw utrzymania obiektów budowlanych, podejmowania decyzji dotyczących losów tego obiektu, zwłaszcza prowadzonych konserwacji i napraw, adresowane są do właściciela lub zarządcy obiektu, co jest konsekwencją ograniczonego wpływu użytkownika na stan utrzymania obiektu budowlanego jako całości. Przepis art. 61 ma charakter ogólny i nie stanowi podstawy decyzji administracyjnych. Decyzje, dążą do usunięcia nieprawidłowości w zakresie utrzymania obiektów budowlanych, podejmowane są przez właściwy organ na podstawie art. art. 66-69.

W odróżnieniu od powyższych przepisów, adresowanych do właściciela lub zarządcy obiektu budowlanego, przepis art. 70 ustawy Prawo budowlane [14] nakłada obowiązki również na użytkownika. Właściciel, zarządca lub użytkownik obiektu budowlanego, na którym spoczywają obowiązki w zakresie napraw, są obowiązani w czasie lub bezpośrednio po przeprowadzonej kontroli stanu technicznego obiektu budowlanego lub jego części, usunąć stwierdzone uszkodzenia oraz uzupełnić braki, które mogłyby spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska, a w szczególności pożar, wybuch, porażenie prądem elektrycznym albo zatrucie gazem. Zatem ustawa Prawo budowlane obejmuje również użytkownika obiektu budowlanego, odwołując się przy tym do przepisów odrębnych i umów określających zakres obowiązków w zakresie napraw. Zakres obowiązków dotyczących dokonywania napraw i remontów zawarty jest przede wszystkim w Kodeksie cywilnym, ustawie Prawo spółdzielcze, ustawie o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych oraz ustawie o własności lokali. W szczególności chodzi tu o najemców lokali mieszkalnych, właścicieli lokali oraz osoby, którym służy spółdzielcze prawo do lokalu.

Obowiązek ciążyący na właścicielu, zarządcy lub użytkowniku powinien być potwierdzony w protokole z kontroli obiektu budowlanego. Osoba dokonująca kontroli jest obowiązana bezzwłocznie przesłać kopię tego protokołu do właściwego organu.

Obowiązkiem nałożonym na wynajmującego lokale¹, wynikającym z art. 9 ustawy o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych [88], jest zapewnienie sprawnego działania istniejących urządzeń technicznych budynku, umożliwiających najemcy korzystanie z oświetlenia i ogrzewania lokalu, ciepłej i zimnej wody, wind, zbiorczej anteny i innych urządzeń należących do wyposażenia lokalu lub budynku. Wynajmujący jest obowiązany wymienić zużyte elementy wyposażenia w przypadku oddania w najem lokalu, który został opuszczony przez dotychczasowego najemcę. Przed wydaniem lokalu najemcy strony sporządzają protokół, w którym określają stan techniczny i stopień zużycia znajdujących się w nim instalacji i urządzeń. Protokół stanowi podstawę rozliczeń przy zwrocie lokalu.

Do wynajmującego należy w szczególności:

- ◆ utrzymanie w należyтым stanie, porządku i czystości pomieszczeń i urządzeń budynku, służących do wspólnego użytku mieszkańców, oraz jego otoczenia,
- ◆ dokonywanie napraw budynku, jego pomieszczeń i urządzeń oraz przywrócenie poprzedniego stanu budynku uszkodzonego, niezależnie od przyczyn, z tym że najemcę obciąża obowiązek pokrycia szkód powstałych z jego winy,
- ◆ dokonywanie napraw lokali, napraw lub wymiany instalacji i elementów wyposażenia technicznego, w zakresie nie obciążającym najemcy, a zwłaszcza:
 - napraw i wymiany wewnętrznych instalacji wodociągowej, gazowej i ciepłej wody - bez urządzeń odbiorczych, a także napraw i wymiany wewnętrznej instalacji kanalizacyjnej, centralnego ogrzewania wraz z grzejnikami, instalacji elektrycznej, telefonicznej oraz anteny zbiorczej z wyjątkiem osprzętu,
 - wymiany pieców grzewczych, stolarki okiennej i drzwiowej oraz podłóg, posadzek i wykładzin podłogowych, a także tynków.

Natomiast najemca jest obowiązany utrzymywać lokal i pomieszczenia do niego przynależne we właściwym stanie technicznym i sanitarnym oraz przestrzegać regulaminu domowego. Najemca jest także obowiązany dbać i chronić przed uszkodzeniem lub dewastacją części budynku przeznaczone do wspólnego korzystania, jak windy, klatki schodowe, korytarze, pomieszczenia zsyków, inne pomieszczenia gospodarcze oraz otoczenie budynku.

Najemcę obciąża naprawa i konserwacja:

1. podłóg, posadzek, wykładzin podłogowych oraz ściennych okładzin ceramicznych, szklanych i innych w kuchni i pomieszczeniach sanitarnych,
2. okien i drzwi,
3. wbudowanych mebli, łącznie z ich wymianą,
4. trzonów kuchennych, kuchni i grzejników wody przepływowej (gazowych, elektrycznych i węglowych), podgrzewaczy wody, wanien, brodzików, mis klozetowych, zlewozmywaków i umywalk wraz z syfonami, baterii i zaworów czerpalnych oraz innych urządzeń sanitarnych, w które lokal jest wyposażony, łącznie z ich wymianą,
5. osprzętu i zabezpieczeń instalacji elektrycznej, z wyłączeniem wymiany przewodów oraz osprzętu anteny zbiorczej,
6. pieców węglowych i akumulacyjnych (bądź wymiana zużytych elementów),
7. etażowego centralnego ogrzewania, a w wypadku gdy nie zostało ono zainstalowane na koszt wynajmującego, także jego wymiana,
8. przewodów odpływowych urządzeń sanitarnych aż do pionów zbiorczych, w tym niezwłoczne usuwanie ich niedrożności,

¹ Lokale stanowiące własność gminy albo komunalnych osób prawnych lub spółek prawa handlowego utworzonych z udziałem gminy, z wyjątkiem товариств будownицтва спольного, bądź pozostające w samoistnym posiadaniu tych podmiotów tworzą mieszkaniowy zasób gminy. Zasób ten gmina tworzy w drodze budowy lub nabywania budynków mieszkalnych i utrzymuje go na poziomie umożliwiającym zaspokojenie potrzeb rodzin o niskich dochodach, a także, w wypadkach przewidzianych w ustawie [88], zapewnia lokale zamienne lub socjalne.

9. innych elementów wyposażenia lokalu i pomieszczeń przynależnych poprzez:
- a) malowanie lub tapetowanie oraz naprawę uszkodzeń tynków ścian i sufitów,
 - b) malowanie drzwi i okien od strony wewnętrznej, wbudowanych mebli, urządzeń kuchennych, sanitarnych i grzewczych, by zabezpieczyć je przed korozją.

Poza wymienionymi powyżej naprawami, najemca jest obowiązany do naprawienia szkód powstałych z jego winy. Za powstałą szkodę odpowiedzialność najemcy i pełnoletnich osób stale z nim zamieszkujących jest solidarna. Nie dotyczy to podnajemców.

W umowach najmu lokali nie stanowiących mieszkaniowego zasobu gminy strony mogą ustalić odmiennie prawa i obowiązki, jeżeli czynsz nie jest regulowany. W szczególności strony mogą objąć najmem rzeczy ruchome, które stanowią wyposażenie lokalu.

Najemca może wprowadzić w lokalu ulepszenia tylko za zgodą wynajmującego i na podstawie pisemnej umowy określającej sposób rozliczeń z tego tytułu. Wynajmujący może jednak żądać usunięcia ulepszeń wprowadzonych przez najemcę z naruszeniem prawa (tj. bez zgody wynajmującego) i przywrócenia stanu poprzedniego, jeżeli nie naruszy to substancji lokalu, albo ulepszenia zatrzymać za zwrotem ich wartości, uwzględniając stopień zużycia w dniu opuszczania lokalu.

Po zakończeniu najmu i opróżnieniu lokalu najemca zobowiązany jest odnowić lokal i dokonać w nim obciążających go napraw, a także zwrócić wynajmującemu równowartość zużytych elementów wyposażenia technicznego, wymienionych w art. 10 ust. 2 pkt 4 ustawy [88] (*pkt 4 wymieniony powyżej*), które znajdowały się w lokalu w chwili wydania go najemcy. Jeżeli najemca w okresie najmu dokona wymiany niektórych elementów tego wyposażenia, przysługuje mu zwrot kwoty odpowiadającej różnicy ich wartości pomiędzy stanem istniejącym w dniu objęcia lokalu oraz w dniu jego opróżnienia. Należne kwoty oblicza się według cen obowiązujących w dniu rozliczenia.

Zgodnie z art. 663 Kodeksu cywilnego, jeżeli w czasie trwania najmu lokal mieszkalny wymaga napraw, które obciążają wynajmującego, a bez których lokal nie jest przydatny do umówionego użytku, najemca może wyznaczyć wynajmującemu odpowiedni termin do wykonania napraw. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu najemca może dokonać koniecznych napraw na koszt wynajmującego.

Ogół właścicieli, których lokale wchodzi w skład określonej nieruchomości, mogą tworzyć wspólnotę mieszkaniową. Wspólnota mieszkaniowa może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania, pozywać i być pozywana. Sposób ustanawiania odrębnej własności samodzielnych lokali mieszkalnych, lokali o innym przeznaczeniu, prawa i obowiązki właścicieli tych lokali oraz zarząd nieruchomością wspólną określa ustawa o własności lokali [89].

Odrębną własność lokalu można ustanowić w drodze umowy, a także jednostronnej czynności prawnej właściciela nieruchomości albo orzeczenia sądu znoszącego współwłasność. Umowa o ustanowieniu odrębnej własności lokalu powinna być dokonana w formie aktu notarialnego. Do powstania tej własności niezbędny jest wpis do księgi wieczystej. Umowa o ustanowieniu odrębnej własności lokalu może być zawarta albo przez współwłaścicieli nieruchomości, albo przez właściciela nieruchomości i nabywcę lokalu.

Współwłaściciele mogą w umowie określić sposób zarządu nieruchomością wspólną. Na koszty zarządu nieruchomością wspólną składają się w szczególności:

- 1) wydatki na remonty i bieżącą konserwację,

- 2) opłaty za dostawę energii elektrycznej i ciepłej, gazu i wody w części dotyczącej nieruchomości wspólnej oraz opłaty za antenę zbiorczą i windę,
- 3) ubezpieczenia, podatki i inne opłaty publicznoprawne, chyba że są pokrywane bezpośrednio przez właścicieli poszczególnych lokali,
- 4) wydatki na utrzymanie porządku i czystości,
- 5) wynagrodzenie członków zarządu lub zarządcy.

Właściciel ponosi wydatki związane z utrzymaniem jego lokalu, jest obowiązany utrzymywać swój lokal w należyтым stanie, przestrzegać porządku domowego, uczestniczyć w kosztach zarządu związanych z utrzymaniem nieruchomości wspólnej, korzystać z niej w sposób nieutrudniający korzystania współwłaścicieli oraz współdziałać z nimi w ochronie wspólnego dobra.

Na żądanie zarządu właściciel lokalu jest obowiązany zezwalać na wstęp do lokalu, ilekroć jest to niezbędne do przeprowadzenia konserwacji, remontu albo usunięcia awarii w nieruchomości wspólnej, a także w celu wyposażenia budynku, jego części lub innych lokali w dodatkowe instalacje.

Przedmiotem działalności spółdzielni mieszkaniowej jest zaspokajanie potrzeb mieszkaniowych członków i ich rodzin oraz potrzeb gospodarczych i kulturalnych, wynikających z zamieszkiwania w spółdzielczym osiedlu lub budynku. Spółdzielnia prowadzi działalność na podstawie ustawy Prawo spółdzielcze [90], innych ustaw oraz zarejestrowanego statutu. Statut spółdzielni powinien określać m.in. prawa i obowiązki członków. Zarząd spółdzielni powinien wydać każdemu członkowi na jego żądanie odpis obowiązującego statutu oraz umożliwić zaznajomienie się z regulaminami wydanymi na podstawie statutu.

Na przykładzie jednego ze statutów - członek spółdzielni jest obowiązany m.in.:

- przestrzegać postanowień Statutu, regulaminów i innych uchwał organów Spółdzielni,
- dbać o dobro i rozwój Spółdzielni, o poszanowanie jej mienia i o jego zabezpieczenie,
- utrzymywać w należyтым stanie technicznym i sanitarnym używane lokale.

Obowiązkiem członka spółdzielni jest wnoszenie za używanie lokali opłaty na pokrycie przypadających na te lokale kosztów gospodarki zasobami mieszkaniowymi w osiedlu. Opłaty te obejmują koszty eksploatacji i utrzymania nieruchomości spółdzielczych, opłaty za użytkowanie wieczyste gruntów, ubezpieczenia, koszty centralnego ogrzewania, ciepłej i zimnej wody, usług wodociągowo-kanalizacyjnych, wywozu nieczystości, eksploatacji dźwigów osobowych, działalności społecznej i oświatowo-kulturalnej, odpisy na fundusz remontowy, część kosztów zarządu ogólnego przypadających na gospodarkę zasobami mieszkaniowymi oraz zobowiązania spółdzielni z innych tytułów.

Jeżeli lokal lub budynek wymaga remontu obciążającego spółdzielnię, przebudowy lub przeprowadzenia modernizacji – spółdzielnia może żądać od osób korzystających z tego lokalu lub budynku jego udostępnienia w celu wykonania koniecznych robót.

Jeżeli rodzaj remontu lub zamierzonej modernizacji budynku tego wymaga, osoby zajmujące lokal (budynek) obowiązane są na żądanie i koszt spółdzielni przenieść się do lokalu zamiennego, a w razie niemożności dostarczenia takiego lokalu – do pomieszczenia zastępczego na okres wykonywania naprawy lub modernizacji ściśle oznaczony i podany do wiadomości zainteresowanych. Okres ten w wypadku przeniesienia się do pomieszczenia zastępczego nie może być dłuższy niż 12 miesięcy.

6.2. OKRESOWE KONTROLE

W zakresie dotyczącym instalacji, w tym w szczególności elektrycznych, gazowych, centralnego ogrzewania, ciepłej wody użytkowej - kontrole powinny być przeprowadzane okresowo:

- **co najmniej raz w roku**, polegającej na sprawdzeniu stanu technicznej sprawności: instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu (*obowiązek kontroli tych instalacji nie obejmuje właścicieli i zarządców budynków indywidualnego budownictwa jednorodzinnego, zagrodowego i letniskowego oraz obiektów budowlanych wymienionych w art. 29 ust. 1 ustawy [14]*), instalacji i urządzeń służących ochronie środowiska, instalacji gazowych oraz przewodów kominowych (dymowych, spalinowych i wentylacyjnych),
- **co najmniej raz na 5 lat**, polegającej na sprawdzeniu stanu sprawności technicznej i wartości użytkowej, łącznie z badaniem instalacji elektrycznej i piorunochronnej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażeń, oporności izolacji przewodów oraz uzemień instalacji i aparatów.

Należy zaznaczyć, iż szczegółowy zakres kontroli niektórych obiektów budowlanych oraz obowiązek przeprowadzania ich częściej, niż zostało to ustalone w przepisie generalnym o okresowych kontrolach, może być określony w rozporządzeniach dotyczących warunków technicznych użytkowania obiektów budowlanych.

Również właściwy organ może - w razie stwierdzenia nieodpowiedniego stanu technicznego obiektu budowlanego lub jego części, mogącego spowodować zagrożenie: życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia, środowiska - nakazać przeprowadzenie, w każdym terminie, kontroli, a także zażądać przedstawienia ekspertyzy stanu technicznego obiektu lub jego części.

Kontrole powinny być dokonywane przez osoby posiadające uprawnienia budowlane w odpowiedniej specjalności, z zastrzeżeniem przy kontroli m.in. instalacji elektrycznych i piorunochronnych oraz gazowych (zastrzeżenie dotyczy także przy kontroli przewodów kominowych). Kontrolę stanu technicznego instalacji elektrycznych i piorunochronnych oraz gazowych powinny przeprowadzać osoby posiadające kwalifikacje wymagane przy wykonywaniu dozoru lub eksploatacji w zakresie kontrolno-pomiarowym odpowiednich urządzeń, instalacji lub sieci energetycznych, określone w rozporządzeniu [6]. Wymagania dla osób przeprowadzających kontrolę stanu technicznego przewodów kominowych określa art. 62 ust. 6.

Protokoły z kontroli obiektu budowlanego dotyczące jego stanu technicznego powinny być dołączone do książki obiektu budowlanego.

6.3. UPRAWNIENIA KONTROLNE ORGANÓW ADMINISTRACJI ARCHITEKTONICZNO-BUDOWLANEJ I NADZORU BUDOWLANEGO

Czynności kontrolnych mogą dokonywać przy wykonywaniu obowiązków określonych przepisami prawa budowlanego [14] organy administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego. Organy nadzoru budowlanego lub osoby działające z ich upoważnienia mają ustawowe prawo [14] wstępu do obiektu budowlanego oraz na teren budowy, zakładu

pracy i na teren, na którym jest prowadzona działalność gospodarcza polegająca na obrocie wyrobami budowlanymi. Przeprowadzają zatem czynności kontrolne w obecności kierownika budowy lub robót, kierownika zakładu pracy lub wyznaczonego pracownika, dostawcy wyrobów budowlanych² w rozumieniu przepisów o badaniach i certyfikacji, bądź osób przez nich upoważnionych; kontrola może się również odbyć w obecności właściciela lub zarządcy obiektu, a w lokalu mieszkalnym – w obecności pełnoletniego domownika i przedstawiciela administracji lub zarządcy budynku. W razie nieobecności tych osób, w uzasadnionych przypadkach, czynności kontrolne mogą być dokonywane w obecności przywołanego pełnoletniego świadka. Protokolarne ustalenia dokonane w toku tych czynności stanowią podstawę do wydania decyzji oraz podejmowania innych środków przewidzianych w przepisach prawa budowlanego.

Organy administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego przy wykonywaniu zadań określonych przepisami prawa budowlanego mogą żądać od uczestników procesu budowlanego, właściciela lub zarządcy obiektu budowlanego, a także dostawcy wyrobów budowlanych w rozumieniu przepisów o badaniach i certyfikacji, informacji i udostępnienia dokumentów, m.in. związanych z utrzymaniem i użytkowaniem obiektu budowlanego, świadczących o dopuszczeniu wyrobu budowlanego do obrotu i stosowania w budownictwie.

W razie powstania uzasadnionych wątpliwości co do jakości wyrobów budowlanych lub robót budowlanych, a także stanu technicznego obiektu budowlanego, organy administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego mogą nałożyć w drodze postanowienia na osoby (tj. uczestników procesu budowlanego, właściciela lub zarządcę obiektu budowlanego, a także dostawcę wyrobów budowlanych) obowiązek dostarczenia w określonym terminie odpowiednich ocen technicznych lub ekspertyz. Koszty ocen i ekspertyz ponosi osoba zobowiązana do ich dostarczenia. Na postanowienie takie przysługuje zażalenie. Jednakże w razie niedostarczenia w wyznaczonym terminie żądanych ocen lub ekspertyz albo w razie dostarczenia ocen lub ekspertyz, które niedostatecznie wyjaśniają sprawę będącą ich przedmiotem, organ administracji architektoniczno-budowlanej lub nadzoru budowlanego może zlecić wykonanie tych ocen lub ekspertyz albo wykonanie dodatkowych ocen lub ekspertyz na koszt osoby zobowiązanej do ich dostarczenia.

Organy administracji architektoniczno-budowlanej uczestniczą na wezwanie organów nadzoru budowlanego w czynnościach inspekcyjnych i kontrolnych oraz udostępniają wszelkie dokumenty i informacje związane z tymi czynnościami. Przekazują również bezzwłocznie organom nadzoru budowlanego kopie decyzji, postanowień i zgłoszeń, które wynikają z przepisów prawa budowlanego oraz zawiadamiają te organy o stwierdzonych nieprawidłowościach przy utrzymaniu obiektów budowlanych lub wykonywaniu robót budowlanych.

W przypadku wystąpienia stanu klęski żywiołowej, zadania i tryb działania organów nadzoru budowlanego, określa Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego.

W przypadkach bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia ludzi związanych z utrzymaniem obiektów budowlanych starosta, wójt, burmistrz i prezydent miasta mogą wydać właściwemu powiatowemu inspektorowi nadzoru budowlanego polecenie podjęcia działań zmierzających do usunięcia tego zagrożenia. Ponoszą oni wyłączną odpowiedzialność za treść tego polecenia, które musi być potwierdzone na piśmie.

² Dostawca wyrobów budowlanych w rozumieniu przepisów o badaniach i certyfikacji to dostawca oznaczający stronę odpowiedzialną za wyrób, proces lub usługę i zdolną do zagwarantowania, że stosuje zapewnienie jakości; określenie to może dotyczyć producentów, dystrybutorów, importerów, montujących, świadczących usługi itp.

6.4. UPRAWNIENIA KONTROLNE INNYCH ORGANÓW

Niezależnie od czynności kontrolnych organów administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego kontrole mogą być dokonywane przez jednostki do tego upoważnione.

Kontroli w zakresie układów pomiarowych, dotrzymywania zawartych umów i prawidłowości rozliczeń mogą dokonywać stosownie do rozporządzenia [5], upoważnieni pracownicy przedsiębiorstw energetycznych (przedsiębiorstw zajmujących się przesyłaniem i dystrybucją paliw gazowych, energii elektrycznej lub ciepła).

Przeprowadzenie takiej kontroli ma na celu:

- sprawdzenie prawidłowości użytkowania i działania układów pomiarowych oraz rozliczeń zużycia paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła, a w przypadku stwierdzonych nieprawidłowości – wyjaśnienie przyczyn ich powstania,
- sprawdzenie zgodności sposobu wykorzystywania paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła z warunkami określonymi w umowie,
- ustalenie przypadków pobierania paliw i energii z częściowym lub całkowitym pominięciem układu pomiarowego.

W ramach kontroli kontrolujący mają prawo:

- wstępu do obiektów i pomieszczeń na podstawie upoważnienia i legitymacji służbowej,
- wglądu do dokumentów i materiałów mających związek z przeprowadzoną kontrolą,
- przeprowadzania oględzin i prób układów pomiarowych,
- zabezpieczania materiałów dowodowych,
- wstrzymania dostawy paliw i energii, w razie stwierdzenia okoliczności stanowiących podstawę do ich wstrzymania,
- przeprowadzenia niezbędnych przeglądów urządzeń, które są własnością przedsiębiorstwa energetycznego, wykonywania prac związanych z ich eksploatacją lub naprawą oraz badań i pomiarów.

Kontrolę można przeprowadzać w dniach i godzinach pracy, obowiązujących w jednostce kontrolowanej, w sposób nie zakłócający pracy tej jednostki. Natomiast kontrolę w lokalu mieszkalnym można przeprowadzać w godzinach od 7⁰⁰ do 21⁰⁰, z wyłączeniem dni ustawowo wolnych od pracy.

Z przeprowadzonej kontroli kontrolujący sporządzają protokół w dwóch egzemplarzach, w którym zamieszczają ustalenia dokonane w trakcie kontroli. Jeden egzemplarz otrzymuje jednostka kontrolowana, odbiorca lub osoby zamieszkałe w lokalu mieszkalnym.

Kontroli z zakresu ochrony przeciwpożarowej może dokonywać stosownie do rozporządzenia [5] uprawniony strażak Państwowej Straży Pożarnej. Przedmiot, zakres i termin przeprowadzania czynności kontrolno-rozpoznawczych jest ustalany przez organy Państwowej Straży Pożarnej. Czynności są przeprowadzane w zakresie m.in.:

- kontroli przestrzegania przepisów przeciwpożarowych,
- oceny zgodności z wymaganiami ochrony przeciwpożarowej rozwiązań technicznych zastosowanych w obiekcie budowlanym,
- rozpoznawania zagrożeń technicznych, chemicznych i ekologicznych,
- wstępnego ustalania nieprawidłowości, które przyczyniłyby się do zaniedbań, powstania pożaru oraz okoliczności jego rozprzestrzeniania.

Strażak ma prawo wstępu i poruszania się po terenie objętym czynnościami na podstawie legitymacji służbowej, bez potrzeby uzyskiwania przepustki, z zastrzeżeniem wynikającym z art. 25 ustawy o Państwowej Straży Pożarnej, oraz nie podlega przeszukaniu przewidzianemu w regulaminie wewnętrznym kontrolowanej jednostki. Z ustaleń dokonanych w toku czynności strażak sporządza protokół, którego oryginał jest obowiązany doręczyć bez zbędnej zwłoki właściwemu miejscowo komendantowi rejonowemu Państwowej Straży Pożarnej. Protokół podpisują strażak oraz kontrolowany albo osoba przez niego upoważniona, po zapoznaniu się z treścią protokołu. W razie odmowy podpisania protokołu, strażak czyni o tym wzmiankę w protokole.

7. KSIĄŻKA OBIEKTU BUDOWLANEGO

Właściciel lub zarządca obiektu, stosownie do art. 64 ustawy Prawo budowlane [14], jest obowiązany prowadzić dla każdego budynku oraz obiektu budowlanego nie będącego budynkiem, którego projekt jest objęty obowiązkiem sprawdzenia³, książkę obiektu budowlanego. Książka ta stanowi dokument przeznaczony do zapisów o przeprowadzonych badaniach i kontrolach stanu technicznego, remontach i przebudowie w okrasie użytkowania obiektu budowlanego.

Obowiązek prowadzenia książki obiektu budowlanego nie obejmuje właścicieli lub zarządców budynków indywidualnego budownictwa jednorodzinnego, zagrodowego, letniskowego oraz obiektów budowlanych wymienionych w art. 29 ust.1 w pkt1) ÷ 10)⁴ ustawy Prawo budowlane [14].

³ Obowiązek przedłożenia do sprawdzenia projektu architektoniczno-budowlanego pod względem zgodności z przepisami, w tym techniczno-budowlanymi i obowiązującymi Polskimi Normami, przez osobę posiadającą uprawnienia budowlane do projektowania bez ograniczeń w odpowiedniej specjalności lub rzeczoznawcę budowlanego – ciąży na projektancie, który ten projekt wykonał. Obowiązek taki nie dotyczy zakresu objętego sprawdzaniem i opiniowaniem na podstawie przepisów szczególnych, oraz projektów obiektów o prostej konstrukcji, nie stwarzających zagrożenia dla użytkowników i otoczenia, takich jak: budynki mieszkalne jednorodzinne i małe domy mieszkalne, niewielkie obiekty gospodarcze, inwentarskie, składowe, handlowe i usługowe.

⁴ 1) obiektów gospodarczych związanych z produkcją rolną i uzupełniających zabudowę zagrodową w ramach istniejącej działki siedliskowej:

- a) parterowych budynków gospodarczych o powierzchni zabudowy do 35 m², przy rozpiętości konstrukcji nie większej niż 4,80 m,
- b) płyt do składowania obornika,
- c) szczelnych zbiorników na gnojówkę lub gnojowicę o pojemności do 25 m³,
- d) obiektów do neutralizacji ścieków o wydajności do 5 m³ na dobę,
- e) naziemnych silosów na materiały sypkie o pojemności do 30 m³ i wysokości nie większej niż 4,50 m;

2) obiektów budowlanych piętujących wodę i upustowych o wysokości piętrenia poniżej 1m poza rzekami żeglownymi oraz poza obszarem parków narodowych, rezerwatów przyrody i parków krajobrazowych oraz ich otulin;

3) obiektów przeznaczonych do czasowego użytkowania w trakcie realizacji robót budowlanych, położonych na terenie budowy oraz ustawianie barakowozów używanych przy wykonywaniu robót budowlanych, badaniach geologicznych i pomiarach geodezyjnych;

4) obiektów małej architektury;

5) tymczasowych obiektów budowlanych stanowiących wyłącznie ekspozyty wystawowe, bez pełnienia jakichkolwiek funkcji użytkowych, usytuowanych na terenach przeznaczonych na ten cel;

5a) tymczasowych obiektów budowlanych, nie połączonych trwale z gruntem i przewidzianych do rozbiórki lub przeniesienia w inne miejsce w terminie określonym w zgłoszeniu, o którym mowa w art. 30 ust. 1, ale nie później niż w okresie 120 dni od dnia rozpoczęcia budowy określonego w zgłoszeniu; zwolnienie to nie dotyczy obiektów szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi oraz mogących pogorszyć stan środowiska,;

6) altan i obiektów gospodarczych na działkach w pracowniczych ogrodach działkowych o powierzchni zabudowy do 25m² w miastach i 35m² poza granicami miast oraz wysokości 5m przy dachach stromych i 4m przy dachach płaskich;

7) ogrodzeń;

8) znaków geodezyjnych, a także obiektów triangulacyjnych, poza obszarem parków narodowych i rezerwatów przyrody;

9) obiektów gospodarczych przeznaczonych wyłącznie na cele gospodarki leśnej, położonych na gruntach leśnych Skarbu Państwa;

10) opasek brzegowych oraz innych sztucznych, powierzchniowych lub liniowych umocnień brzegu morskiego, względnie brzegu morskich wód wewnętrznych, nie stanowiących konstrukcji oporowych.

W dniu przekazania obiektu do użytkowania powinna być założona książka obiektu budowlanego, której wzór określa rozporządzenie [46]. Książka obiektu budowlanego powinna być systematycznie prowadzona przez okres użytkowania tego obiektu.

Do książki obiektu budowlanego powinny być dołączone:

- dokumentacja budowy i dokumentacja powykonawcza, jaką właścicielowi lub zarządcy przekazuje inwestor,
- dokumenty i decyzje dotyczące obiektu, a także w razie potrzeby instrukcje obsługi i eksploatacji: obiektu, instalacji i urządzeń związanych z tym obiektem,
- wszelkiego rodzaju opracowania projektowe i dokumenty techniczne robót budowlanych wykonywanych w trakcie użytkowania obiektu,
- protokoły z kontroli obiektu budowlanego,
- oceny i ekspertyzy dotyczące stanu technicznego obiektu budowlanego.

Właściciel lub zarządca obiektu budowlanego jest obowiązany udostępniać książkę obiektu budowlanego wraz z załączonymi dokumentami, przedstawicielom właściwego organu oraz innych jednostek organizacyjnych i organów upoważnionych do kontroli utrzymania obiektów budowlanych we właściwym stanie technicznym oraz do kontroli przestrzegania przepisów obowiązujących w budownictwie.

W przypadku stwierdzenia, że obiekt budowlany jest w nieodpowiednim stanie technicznym albo jest użytkowany niezgodnie z przeznaczeniem, bądź w sposób zagrażający życiu lub zdrowiu ludzi, środowisku lub bezpieczeństwu mienia, właściwy organ nakazuje usunąć stwierdzone nieprawidłowości.

8. ZMIANA SPOSOBU UŻYTKOWANIA

Zmiana sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części wymaga pozwolenia właściwego organu. Procedura uzyskania pozwolenia na zmianę sposobu użytkowania przebiega odpowiednio jak przy uzyskiwaniu pozwolenia na budowę (rozbiórkę). Przez zmianę sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części należy rozumieć przeróbkę pomieszczenia z przeznaczeniem na pobyt ludzi albo przeznaczenie do użytku publicznego lokalu lub pomieszczenia, które uprzednio miało inne przeznaczenie, bądź było budowane w innym celu; w tym także przeznaczenie pomieszczeń mieszkalnych na cele niemieszkalne. Dotyczy to również podjęcia albo zaniechania w obiekcie budowlanym lub jego części działalności, która zmienia warunki bezpieczeństwa pożarowego, powodziowego lub pracy, warunki zdrowotne, higieniczno-sanitarne lub ochrony środowiska, bądź wielkość lub układ obciążeń.

W razie zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części bez pozwolenia właściwy organ może nakazać (w drodze decyzji) właścicielowi lub zarządcy przywrócenie poprzedniego sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części.

9. BEZPIECZEŃSTWO UŻYTKOWANIA INSTALACJI ENERGETYCZNYCH

Eksploatację instalacji i urządzeń energetycznych, zgodnie z art. 51 pkt 3 ustawy Prawo energetyczne [1], należy prowadzić w sposób zapewniający właściwe i zgodne z przeznaczeniem wykorzystanie urządzeń, racjonalne i oszczędne zużycie paliw i energii, bezpieczeństwo obsługi i otoczenia po spełnieniu wymagań ochrony środowiska przy zachowaniu zgodności z wymaganiami odrębnych przepisów, m.in.: prawa budowlanego, o ochronie przeciwporażeniowej, o ochronie przeciwpożarowej, Polskich Norm wprowadzonych do obowiązkowego stosowania.

Ustawa Prawo energetyczne [1] przywołuje wymagania odrębnych przepisów, w tym między innymi przepisy prawa budowlanego. Zatem należy przez to rozumieć uregulowania zawarte przede wszystkim w art. 5 ustawy Prawo budowlane [14] stanowiące iż:

„Obiekt budowlany należy projektować, budować, użytkować i utrzymywać zgodnie z przepisami, w tym techniczno-budowlanymi, obowiązującymi Polskimi Normami oraz zasadami wiedzy technicznej, w sposób zapewniający ...” m.in. spełnienie wymagań podstawowych, wymienionych numeratywnie w art. 5 ust. 1 pkt 1 litery od a) do f), warunki użytkowe zgodne z przeznaczeniem obiektu, ochronę uzasadnionych interesów osób trzecich.

Do przepisów techniczno-budowlanych - oprócz warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane i ich usytuowanie - należą warunki techniczne użytkowania obiektów budowlanych. Warunki techniczne użytkowania budynków mieszkalnych wraz ze związanymi z nimi instalacjami i urządzeniami technicznymi mają zapewnić:

- utrzymanie stanu technicznego budynku na poziomie zapewniającym bezpieczeństwo ludzi i mienia w okresie jego użytkowania,
- ochronę zdrowia i życia ludzi w pomieszczeniach budynku,
- utrzymanie wymaganego stanu estetycznego budynku, a w przypadku wpisania budynku do rejestru zabytków - zachowanie jego wartości podlegających ochronie konserwatorskiej,
- zgodne z przeznaczeniem użytkowanie budynku i znajdujących się w nim pomieszczeń oraz urządzeń związanych z budynkiem, a w szczególności warunki w zakresie zaopatrzenia w wodę, gaz, energię cieplną, energię elektryczną, ochronę przeciwpożarową, oraz odprowadzania ścieków i usuwania odpadów stałych,
- możliwość racjonalizacji zużycia wody i nośników energii zgodnie z wymaganiami użytkowników lokali, lecz w sposób nie naruszający interesów osób trzecich i nie powodujący pogorszenia właściwości użytkowych i technicznych budynku i związanych z nim urządzeń,
- racjonalne wykorzystanie energii,
- ochronę uzasadnionych interesów osób trzecich,

określa rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 sierpnia 1999 r. w sprawie warunków technicznych użytkowania budynków mieszkalnych [15]. Przepis ten obowiązuje od 10 grudnia 1999 r.

Prawidłowa eksploatacja powinna polegać na doborze właściwych warunków organizacyjno-technicznych, pozwalających na skuteczną ich realizację. Konieczne jest przy tym rozeznanie i ocena poziomu technicznego eksploatowanych urządzeń i instalacji energetycznych oraz odpowiedni dobór personelu eksploatującego urządzenia (własnego bądź przy wykorzystaniu wykonawców obcych). Czynniki te powinny decydować o wyborze sposobu prowadzenia prac eksploatacyjnych oraz mieć wpływ na kształtowanie modelu organizacji prac. Jakość wykonania tych prac to przede wszystkim właściwy dobór wykonawcy.

Ocena wykonywanych prac w ramach oględzin, przeglądów, badań i pomiarów, powinna być przedmiotem szczególnej troski osób dozoru. Czynności te mają zasadnicze znaczenie dla prawidłowej oceny stanu technicznego urządzeń i instalacji oraz dla podejmowanych na tej podstawie decyzji i skutków płynących z tych decyzji.

Podstawą działalności eksploatacyjnej powinna być diagnostyka, obejmująca - jak wyżej zaznaczono - okresową ocenę stanu technicznego eksploatowanych urządzeń i instalacji energetycznych. W przypadku urządzeń i instalacji np. elektrycznych ocena ta możliwa jest po przeprowadzeniu prób i badań, w wyniku czego może nastąpić podjęcie decyzji o zakresie i terminie prac remontowych.

Zatem decyzje dotyczące zakresu remontów należy opracowywać w szczególności na podstawie:

- oceny stanu technicznego,
- opinii specjalistycznej dotyczącej urządzeń skomplikowanych,
- wymagań wynikających z norm i przepisów szczególnych oraz zaleceń pokontrolnych.
- dokumentacji wykonaną przez upoważnioną do tego jednostkę.

Dla zapewnienia właściwej organizacji służb eksploatacyjnych należy przede wszystkim określić podział zadań przy ich wykonywaniu. Te zadania to:

- ustalenie instrukcji (wytycznych) prowadzenia eksploatacji urządzeń, bieżącej konserwacji i napraw,
- kontrola prowadzenia eksploatacji,
- prowadzenie polityki i koordynacji zamierzeń remontowych,
- organizacja wykonawstwa konserwacji urządzeń,
- udział w pracach związanych z likwidacją skutków awarii i zakłóceń,
- systematyczna kontrola jakości działalności eksploatacyjnej.

10. PODSTAWOWE ZASADY BEZPIECZNEJ EKSPLOATACJI INSTALACJI ELEKTRYCZNYCH

Instalacja elektryczna łącznie z niezbędnymi urządzeniami elektrycznymi (aparatura rozdzielcza, aparatura sterująca, odbiorniki energii elektrycznej itd.) w szczególnych przypadkach może stanowić zagrożenie bezpieczeństwa dla personelu obsługującego instalacje i dla otoczenia, w tym także dla użytkowników końcowych obwodów odbiorczych.

Bezpieczeństwo użytkowania instalacji elektrycznych w budynkach sprowadza się do zapewnienia ochrony przed:

- porażeniem prądem elektrycznym,
- przepięciami łączeniowymi i pochodzącymi od wyładowań atmosferycznych,
- prądami przetężeniowymi (przeciążeniowymi i zwarciovymi),
- negatywnymi skutkami cieplnymi, tj. pożarem, wybuchem,
- skażeniem środowiska, hałasem i drganiami oraz polem elektromagnetycznym.

Obowiązek zapewnienia wymaganego stanu technicznego instalacji i urządzeń elektrycznych w budynku wielorodzinnym obciąża:

- dostawcę energii elektrycznej - w zakresie układów pomiarowo-rozliczeniowych (liczników) znajdujących się w budynku,
- właściciela lub zarządcę budynku - w zakresie oprzewodowania, osprzętu, aparatury rozdzielczej i sterowniczej, urządzeń zabezpieczających oraz uziemienia,

- użytkownika lokalu - w zakresie łączników instalacyjnych, gniazd wtyczkowych, bezpieczników topikowych lub wyłączników nadmiarowych instalacyjnych, wyłączników przeciwporażeniowych różnicowoprądowych oraz odbiorników energii elektrycznej, które stanowią wyposażenie lokalu.

Do obowiązków właściciela, zarządcy budynku, bądź też upoważnionego przez niego kompetentnego przedstawiciela w zakresie utrzymania stanu technicznego instalacji elektrycznej należy:

- uczestnictwo w odbiorze technicznym instalacji po jej wykonaniu, remoncie lub naprawie,
- uczestnictwo w kontroli okresowej, przy badaniu instalacji elektrycznej w zakresie stanu sprawności połączeń, osprzętu, zabezpieczeń i środków ochrony od porażień, oporności izolacji przewodów oraz uziemień instalacji i aparatów,
- sporządzanie planów kontroli okresowych, planów napraw i wymian, zamierzeń remontowych oraz zapewnienie pełnej realizacji tych planów,
- systematyczna kontrola jakości prac eksploatacyjnych (robót konserwacyjnych),
- zapewnienia realizacji zaleceń pokontrolnych wydawanych przez upoważnione do kontroli organy nadzoru budowlanego,
- przeprowadzenie doraźnej kontroli stanu technicznego instalacji elektrycznej w przypadku zaistnienia zagrożenia życia lub zdrowia użytkowników lokali, bezpieczeństwa mienia i środowiska,
- udział w pracach związanych z likwidacją skutków awarii i zakłóceń,
- prowadzenie dokumentacji eksploatacyjnej instalacji elektrycznej,
- bieżące działania zapewniające bezpieczeństwo użytkowania energii elektrycznej.

Do obowiązków użytkownika lokalu w zakresie utrzymania stanu technicznego instalacji elektrycznej należy:

- udostępnienie lokalu dla wykonania obowiązków obciążających zarządcę budynku,
- w przypadku stwierdzenia nieprawidłowości w funkcjonowaniu instalacji i urządzeń elektrycznych niezwłoczne powiadomienie zarządcy budynku o tym fakcie,
- utrzymywanie wymaganego stanu technicznego urządzeń elektrycznych w lokalu i przestrzeganie zasad bezpieczeństwa użytkowania energii elektrycznej,
- realizacja zaleceń pokontrolnych określonych podczas kontroli stanu technicznego obciążających użytkownika lokalu.

Obowiązek zapewnienia wymaganego stanu technicznego instalacji piorunochronnej w budynku wielorodzinnym obciąża zarządcę (właściciela) budynku.

Ponadto należy zauważyć, iż zabronione jest - zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 listopada 1992 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów [50] - w obiektach oraz na terenach przyległych do nich wykonywanie czynności, które mogą spowodować pożar, jego rozprzestrzenianie się, utrudnienie prowadzenia działania ratowniczego lub ewakuacji, a w szczególności m.in.:

- użytkowanie elektrycznych urządzeń grzejnych ustawionych bezpośrednio na podłożu palnym, z wyjątkiem urządzeń eksploatowanych zgodnie z warunkami określonymi przez producenta,
- stosowanie na osłony źródeł światła materiałów palnych, z wyjątkiem materiałów trudno zapalnych, jeżeli zostaną umieszczone w odległości co najmniej 0,05 m od żarówki,

- instalowanie opraw oświetleniowych oraz osprzętu instalacji elektrycznych (wyłączniki, przełączniki, gniazda wtyczkowe) bezpośrednio na podłożu palnym, jeżeli ich konstrukcja nie zabezpiecza podłoża przed zapaleniem,
- uniemożliwianie lub ograniczanie dostępu do wyłączników i tablic rozdzielczych prądu elektrycznego.

11. PRZEPISY wg stanu - styczeń 2001 r.

- [1] **Ustawa z dnia 10 kwietnia 1997 r. - Prawo energetyczne** (Dz. U. Nr 54, poz. 348 i Nr 158, poz. 1042, z 1998 r. Nr 94, poz. 594, Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1126, z 1999 r. Nr 88, poz. 980, Nr 91, poz. 1042 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2000 r. Nr 43, poz. 489, Nr 48, poz. 555, Nr 103, poz. 1099).
- [2] Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 15 października 1997 r. w sprawie nadania statutu Urzędowi Regulacji Energetyki (Dz. U. Nr 130, poz. 859 oraz z 1998 r. Nr 162, poz. 1151).
- [3] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowego zasięgu terytorialnego i właściwości rzeczowej Oddziału Centralnego i oddziałów terenowych Urzędu Regulacji Energetyki (Dz. U. Nr 162, poz. 1141).
- [4] Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 16 stycznia 1998 r. w sprawie szczegółowego trybu powoływania i odwoływania członków Rady Konsultacyjnej przy Prezesie Urzędu Regulacji Energetyki (Dz. U. Nr 9, poz. 33 oraz z 1999 r. Nr 12, poz. 100).
- [5] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 11 sierpnia 2000 r. w sprawie przeprowadzania kontroli przez przedsiębiorstwa energetyczne (Dz. U. Nr 75, poz. 866).
- [6] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 16 marca 1998 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych dla osób zajmujących się eksploatacją urządzeń, instalacji i sieci oraz trybu stwierdzania tych kwalifikacji, rodzajów instalacji i urządzeń, przy których eksploatacji wymagane jest posiadanie kwalifikacji, jednostek organizacyjnych, przy których powołuje się komisje kwalifikacyjne, oraz wysokości opłat pobieranych za sprawdzenie kwalifikacji (Dz. U. Nr 59, poz. 377 oraz z 2000 r. Nr 15, poz. 187).
- [7] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 maja 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad i trybu wprowadzania ograniczeń w sprzedaży paliw stałych lub ciekłych, w dostarczaniu i poborze paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła oraz określenia organów uprawnionych do kontroli przestrzegania wprowadzonych ograniczeń (Dz. U. Nr 60, poz. 386).
- [8] Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 7 kwietnia 1999 r. w sprawie zasad i terminów przekazywania z budżetu państwa środków na finansowanie oświetlenia dróg publicznych, dla których gmina nie jest zarządcą, oraz na finansowanie oświetlenia dróg publicznych krajowych, wojewódzkich i powiatowych w granicach miast na prawach powiatu (Dz. U. Nr 35, poz. 326).
- [9] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 25 września 2000 r. w sprawie szczegółowych warunków przyłączenia podmiotów do sieci elektroenergetycznych, obrotu energią elektryczną, świadczenia usług przesyłowych, ruchu sieciowego i eksploatacji sieci oraz standardów jakościowych obsługi odbiorców (Dz. U. Nr 85, poz. 957).
- [10] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 6 sierpnia 1998 r. w sprawie harmonogramu uzyskiwania przez poszczególne grupy odbiorców prawa do korzystania z usług przesyłowych (Dz. U. Nr 107, poz. 671).
- [11] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 14 grudnia 2000 r. w sprawie szczegółowych zasad kształtowania i kalkulacji taryf oraz zasad rozliczeń w obrocie energią elektryczną (Dz. U. z 2001 r. Nr 1, poz. 7) – obowiązuje od dnia 30 stycznia 2001 r.
- [12] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 15 grudnia 2000 r. w sprawie obowiązku zakupu energii elektrycznej ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz wytwarzanej w skojarzeniu z wytwa-

rzaniem ciepła, a także ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych i odnawialnych oraz zakresu tego obowiązku (Dz. U. Nr 122, poz. 1336) – obowiązuje od 1 stycznia 2001 r.

- [13] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 lutego 1999 r. w sprawie wymagań w zakresie efektywności energetycznej, jakie powinny spełniać urządzenia produkowane w kraju i importowane, oraz wymagań w zakresie stosowania etykiet i charakterystyk technicznych (Dz. U. Nr 16, poz. 145).
- [14] **Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane** (jednolity tekst - Dz. U. z 2000 r. Nr 106, poz. 1126, Nr 109, poz. 1157 i Nr 120, poz. 1268 oraz z 2001 r. Nr 5, poz. 42).
- [15] Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 marca 1999 r. w sprawie nadania statutu Głównemu Urzędowi Nadzoru Budowlanego (Dz. U. Nr 22, poz. 216).
- [16] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 28 grudnia 1998 r. w sprawie szczegółowego zakresu działania okręgowych inspektorów kolejnictwa jako organów administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego (Dz. U. Nr 166, poz. 1260).
- [17] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 kwietnia 1999 r. w sprawie szczegółowego trybu przeprowadzania kontroli działania organów administracji architektoniczno-budowlanej oraz wzoru protokołu kontrolnego i sposobu jego sporządzania (Dz. U. Nr 41, poz. 420).
- [18] Rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. z 1995 r. Nr 8, poz. 38).
- [19] Rozporządzenie Ministra Łączności z dnia 10 października 1995 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie telekomunikacyjnym (Dz. U. Nr 120, poz. 581).
- [20] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 20 grudnia 1996 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie w dziedzinie transportu kolejowego (Dz. U. z 1997 r. Nr 4, poz. 23 oraz z 1999 r. Nr 16, poz. 153).
- [21] Zarządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 15 grudnia 1994 r. w sprawie rodzajów obiektów budowlanych przy realizacji których jest wymagane ustanowienie inspektora nadzoru inwestorskiego (M.P. z 1995 r. Nr 2, poz. 28 oraz z 1996 r. Nr 83, poz. 726).
- [22] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 lipca 1998 r. w sprawie określenia wzorów wniosku o pozwolenie na budowę i decyzji o pozwoleniu na budowę (Dz. U. Nr 98, poz. 625).
- [23] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. Nr 140, poz. 906).
- [24] Rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 21 lutego 1995 r. w sprawie rodzajów i zakresu opracowań geodezyjno-kartograficznych oraz czynności geodezyjnych obowiązujących w budownictwie (Dz. U. Nr 25, poz. 133).
- [25] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 września 1998 r. w sprawie ustalania geotechnicznych warunków posadawiania obiektów budowlanych (Dz. U. Nr 126, poz. 839).
- [26] Rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 14 grudnia 1994 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (tekst jednolity - Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 140 i Nr 44, poz. 434 oraz z 2000 r. Nr 16, poz. 214).
- [27] Rozporządzenie Ministra Obrony Narodowej z dnia 2 sierpnia 1996 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty budowane nie będące budynkami, służące obronności Państwa oraz ich usytuowanie (Dz. U. Nr 103, poz. 477).
- [28] Rozporządzenie Ministra Łączności z dnia 21 kwietnia 1995 r. w sprawie warunków technicznych zasilania energią elektryczną obiektów budowlanych łączności (Dz. U. Nr 50, poz. 271).
- [29] Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 14 listopada 1995 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać sieci gazowe (Dz. U. Nr 139, poz. 686).
- [30] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 26 lutego 1996 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać skrzyżowania linii kolejowych z drogami publicznymi i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 33, poz. 144 oraz z 2000 r. Nr 100, poz. 1082).

- [31] Rozporządzenie Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 30 sierpnia 1996 r. sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 122, poz. 576) – obowiązuje do dnia 17 lutego 2001 r.
- oraz
- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 20 września 2000 r. sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać bazy i stacje paliw płynnych, rurociągi dalekosiężne do transportu ropy naftowej i produktów naftowych i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 98, poz. 1067) – obowiązuje od dnia 18 lutego 2001 r.
- [32] Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 20 grudnia 1996 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać obiekty budowlane gospodarki wodnej i ich usytuowanie (Dz. U. z 1997 r. Nr 21, poz. 111).
- [33] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 14 maja 1997 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dotyczących autostrad płatnych (Dz. U. Nr 62, poz. 392).
- [34] Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 132, poz. 877).
- [35] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 1 czerwca 1998 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać morskie budowle hydrotechniczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 101, poz. 645).
- [36] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 31 sierpnia 1998 r. w sprawie przepisów techniczno-budowlanych dla lotnisk cywilnych (Dz. U. Nr 130, poz. 859).
- [37] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 10 września 1998 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać obiekty kolejowe i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 151, poz. 987).
- [38] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 2 marca 1999 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogi publiczne i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 43, poz. 430).
- [39] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 30 maja 2000 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać drogowe obiekty inżynierskie i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 63, poz. 735).
- [40] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 sierpnia 1999 r. w sprawie warunków technicznych użytkowania budynków mieszkalnych (Dz. U. Nr 74, poz. 836).
- [41] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 sierpnia 1998 r. w sprawie aprobat i kryteriów technicznych oraz jednostkowego stosowania wyrobów budowlanych (Dz. U. Nr 107, poz. 679).
- [42] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 31 lipca 1998 r. w sprawie systemów oceny zgodności, wzoru deklaracji zgodności oraz sposobu znakowania wyrobów budowlanych dopuszczanych do obrotu i powszechnego stosowania w budownictwie (Dz. U. Nr 113, poz. 728).
- [43] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 24 lipca 1998 r. w sprawie określenia wykazu wyrobów budowlanych nie mających istotnego wpływu na spełnienie wymagań podstawowych oraz wyrobów wytwarzanych i stosowanych według uznanych zasad sztuki budowlanej (Dz. U. Nr 99, poz. 637).
- [44] Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielanych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231).
- [45] Zarządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 15 grudnia 1994 r. w sprawie dziennika budowy oraz tablicy informacyjnej (M.P. z 1995 r. Nr 2, poz. 29).
- [46] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 października 1998 r. w sprawie książki obiektu budowlanego (Dz. U. Nr 135, poz. 882).

- [47] Rozporządzenie Ministra Gospodarki Przestrzennej i Budownictwa z dnia 15 grudnia 1994 roku w sprawie warunków i trybu postępowania przy rozbiórkach nie użytkowanych, zniszczonych lub nie wykonanych obiektów budowlanych oraz udzielania pozwoleń na zmianę sposobu użytkowania obiektów budowlanych lub ich części (Dz. U. z 1995 r. Nr 10, poz. 47).
- [48] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 20 lipca 1999 r. w sprawie rozbiórek obiektów budowlanych wykonywanych metodą wybuchową (Dz. U. Nr 62, poz. 737).
- [49] **Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej** (Dz. U. Nr 81, poz. 351, z 1994 r. Nr 27, poz. 96 i Nr 89, poz. 414, z 1996 r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 111, poz. 725 i Nr 121, poz. 770, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1126 oraz z 2000 r. Nr 120, poz. 1268).
- [50] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 3 listopada 1992 r. w sprawie ochrony przeciwpożarowej budynków, innych obiektów budowlanych i terenów (Dz. U. Nr 92, poz. 460 oraz z 1995 r. Nr 102, poz. 507).
- [51] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 1 marca 1999 r. w sprawie zakresu, trybu i zasad uzgadniania projektu budowlanego pod względem ochrony przeciwpożarowej (Dz. U. Nr 22, poz. 206).
- [52] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 19 stycznia 1998 r. w sprawie czynności kontrolno-rozpoznawczych z zakresu ochrony przeciwpożarowej oraz osób uprawnionych do ich przeprowadzania (Dz. U. Nr 15, poz. 69 oraz z 1999 r. Nr 13, poz. 121).
- [53] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 kwietnia 1998 r. w sprawie wyrobów służących do ochrony przeciwpożarowej, które mogą być wprowadzane do obrotu i stosowane wyłącznie na podstawie certyfikatu zgodności (Dz. U. Nr 55, poz. 362).
- [54] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 15 stycznia 1999 r. w sprawie określenia szczegółowych wymagań w zakresie przeciwpożarowego zaopatrzenia wodnego, ratownictwa technicznego, chemicznego, ekologicznego lub medycznego oraz warunków, jakim powinny odpowiadać drogi pożarowe (Dz. U. Nr 7, poz. 64).
- [55] **Ustawa z dnia 3 kwietnia 1993 r. o normalizacji** (Dz. U. Nr 55, poz. 251, z 1995 r. Nr 95, poz. 471, z 1997 r. Nr 121, poz. 770 oraz z 2000 r. Nr 43, poz. 489, Nr 110, poz. 1166).
- [56] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 14 września 1999 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm (Dz. U. Nr 80, poz. 911).
- [57] Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 1 grudnia 1998 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm dotyczących bezpieczeństwa i higieny pracy (Dz. U. Nr 148, poz. 974).
- [58] Rozporządzenie Ministra Kultury i Sztuki z dnia 15 marca 1994 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm (Dz. U. Nr 39, poz. 144).
- [59] Rozporządzenie Ministra Łączności z dnia 16 marca 1994 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania Polskich Norm (Dz. U. Nr 93, poz. 1078).
- [60] Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 27 czerwca 1997 r. w sprawie obowiązku stosowania Polskich Norm (Dz. U. Nr 83, poz. 535, z 1998 r. Nr 139, poz. 901, z 1999 r. Nr 88, poz. 989 oraz z 2000 r. Nr 116, poz. 1225).
- [61] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 4 marca 1999 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm (Dz. U. Nr 22, poz. 209 oraz z 2000 r. Nr 51, poz. 617).
- [62] Rozporządzenie Ministra Transportu i Gospodarki Morskiej z dnia 6 grudnia 2000 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm (Dz. U. Nr 116, poz. 1277).
- [63] Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 16 września 1999 r. w sprawie wprowadzenia obowiązku stosowania niektórych Polskich Norm z zakresu ochrony środowiska i leśnictwa (Dz. U. Nr 80, poz. 913).
- [64] **Ustawa z dnia 3 kwietnia 1993 r. o badaniach i certyfikacji** (Dz. U. Nr 55, poz. 250, z 1994 r. Nr 27, poz. 96, z 1997 r. Nr 104, poz. 661 i Nr 121, poz. 770, z 1999 r. Nr 70, poz. 776 oraz z 2000 r. Nr 43, poz. 489, Nr 89, poz. 991) oraz

ustawa z dnia 28 kwietnia 2000 r. o systemie oceny zgodności, akredytacji oraz zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 43, poz. 489), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.

- [65] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 1999 r. w sprawie wykazu wyrobów wyprodukowanych w Polsce, a także wyrobów importowanych do Polski po raz pierwszy, mogących stwarzać zagrożenie albo służących ochronie lub ratowaniu życia, zdrowia lub środowiska, podlegających obowiązkowi certyfikacji na znak bezpieczeństwa i oznaczania tym znakiem, oraz wyrobów podlegających obowiązkowi wystawiania przez producenta deklaracji zgodności (Dz. U. z 2000 r. Nr 5, poz. 53).
- [66] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 13 stycznia 2000 r. w sprawie trybu wydawania dokumentów dopuszczających do obrotu wyroby mogące stwarzać zagrożenie albo które służą ochronie lub ratowaniu życia, zdrowia i środowiska, wyprodukowane w Polsce lub pochodzące z kraju, z którym Polska zawarła porozumienie w sprawie uznawania certyfikatu zgodności lub deklaracji zgodności wystawionej przez producenta, oraz rodzajów tych dokumentów (Dz. U. Nr 5, poz. 58).
- [67] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 10 marca 2000 r. w sprawie trybu certyfikacji wyrobów (Dz. U. Nr 17, poz. 219)
- [68] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 5 czerwca 1997 r. w sprawie wyrobów, które nie mogą być nabywane bez certyfikatu (Dz. U. Nr 63, poz. 401).
- [69] **Ustawa z dnia 31 stycznia 1980 r. o ochronie i kształtowaniu środowiska** (tekst jednolity - Dz. U. z 1994 r. Nr 49, poz. 196; z 1995 r. Nr 90, poz. 446, z 1996 r. Nr 106, poz. 496 i Nr 132, poz. 622, z 1997 r. Nr 46, poz. 296, Nr 96, poz. 592, Nr 121, poz. 770, Nr 133, poz. 885, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 101, poz. 1178 oraz z 2000 r. Nr 12, poz. 136, Nr 48, poz. 550, Nr 62, poz. 718, Nr 109, poz. 1157)
oraz
ustawa z dnia 9 listopada 2000 r. o dostępie do informacji o środowisku i jego ochronie oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. Nr 109, poz. 1157)
- [70] Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 13 maja 1998 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz. U. Nr 66, poz. 436).
- [71] Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14 lipca 1998 roku w sprawie określenia rodzajów inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska oraz wymagań, jakim powinny odpowiadać oceny oddziaływania na środowisko tych inwestycji (Dz. U. Nr 93, poz. 589).
- [72] Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 14 lipca 1998 roku w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać oceny oddziaływania na środowisko inwestycji nie zaliczonych do inwestycji szczególnie szkodliwych dla środowiska i zdrowia ludzi albo mogących pogorszyć stan środowiska, obiektów oraz robót zmieniających stosunki wodne (Dz. U. Nr 93, poz. 590).
- [73] Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 11 sierpnia 1998 r. w sprawie szczegółowych zasad ochrony przed promieniowaniem szkodliwym dla ludzi i środowiska, dopuszczalnych poziomów promieniowania, jakie mogą występować w środowisku, oraz wymagań obowiązujących przy wykonywaniu pomiarów kontrolnych promieniowania. (Dz. U. Nr 107, poz. 676).
- [74] **Ustawa z dnia 21 grudnia 2000 r. o dozorze technicznym** (Dz. U. Nr 122, poz. 1321).
- [75] Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 31 grudnia 1988 r. w sprawie dozoru technicznego (Dz. U. z 1989 r. Nr 1, poz. 3, z 1990 r. Nr 89, poz. 521, z 1998 r. Nr 162, poz. 1131 oraz z 1999 r. Nr 99, poz. 1160).
- [76] Rozporządzenie Ministra Przemysłu z dnia 29 grudnia 1988 r. w sprawie wykonania niektórych przepisów ustawy o dozorze technicznym (Dz. U. z 1989 r. Nr 44, poz. 351, z 1995 r. Nr 132, poz. 650).
- [77] Zarządzenie Ministra Przemysłu z dnia 22 grudnia 1988 r. w sprawie zasad i trybu oznaczania trwałym znakiem urządzeń technicznych dopuszczonych do obrotu (M.P. Nr 36, poz. 332).
- [78] Zarządzenie Ministra Przemysłu z dnia z dnia 28 lutego 1989 r. w sprawie trybu uzgadniania z organami dozoru technicznego wymagań technicznych lub warunków technicznych dozoru technicznego dla importowanych urządzeń technicznych oraz materiałów i elementów stosowanych do budowy tych urządzeń lub nabycia za granicą licencji na ich produkcję (M.P. Nr 6, poz. 63).

- [79] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 10 grudnia 1997 r. w sprawie wysokości opłat za czynności organów dozoru technicznego (Dz. U. Nr 156, poz. 1025, z 1998 r. Nr 161, poz. 1082, z 1999 r. Nr 98, poz. 1145 oraz z 2000 r. Nr 111, poz. 1180).
- [80] Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 18 czerwca 1998 r. w sprawie trybu wykonywania czynności przez pracowników Urzędu Dozoru Technicznego i inspektoratów dozoru technicznego w Policji, Straży Granicznej, Państwowej Straży Pożarnej oraz w jednostkach wojskowych podporządkowanych Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji i jednostkach organizacyjnych Urzędu Ochrony Państwa (Dz. U. Nr 86, poz. 546).
- [81] **Ustawa z dnia 23 listopada 1990 r. o łączności** (tekst jednolity - Dz. U. z 1995 r. Nr 117, poz. 564, z 1996 r. Dz. U. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 43, poz. 272, Nr 88, poz. 554, Nr 106, poz. 675, Nr 121, poz. 770 i Nr 137, poz. 926, z 1999 r. Nr 47, poz. 461 oraz z 2000 r. Nr 62, poz. 718, Nr 73, poz. 852, Nr 120, poz. 1268).
- [82] Rozporządzenie Ministra Łączności z dnia 21 lutego 1996 r. w sprawie zakresu i trybu uzgodnień planów budowy, przebudowy lub rozbudowy sieci telekomunikacyjnych (Dz. U. Nr 27, poz. 123).
- [83] Zarządzenie Ministra Łączności z dnia 12 marca 1992 r. w sprawie zasad i warunków budowy linii telekomunikacyjnych wzdłuż dróg publicznych, wodnych, kanałów oraz w pobliżu lotnisk i w miejscowościach, a także ustalania warunków, jakim te linie powinny odpowiadać (M.P. Nr 13, poz. 95 oraz z 1995 r. Nr 32, poz. 373).
- [84] Zarządzenie Ministra Łączności z dnia 2 września 1997 r. w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać linie i urządzenia telekomunikacyjne oraz urządzenia do przesyłania płynów lub gazów w razie ich skrzyżowania się lub zbliżenia (M.P. Nr 59, poz. 567).
- [85] Rozporządzenie Ministra Łączności z dnia 4 września 1997 r. w sprawie wymagań technicznych i eksploatacyjnych dla urządzeń, linii i sieci telekomunikacyjnych zakładanych i używanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. Nr 109, poz. 709).
- [86] Rozporządzenie Ministra Łączności z dnia 9 września 1999 r. w sprawie ogólnych warunków przyłączenia sieci telekomunikacyjnych oraz zasad rozliczeń (Dz. U. Nr 79, poz. 897).
- [87] Rozporządzenie Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 22 grudnia 1999 r. w sprawie określenia wykroczeń, za które pracownicy organów nadzoru budowlanego upoważnieni są do nakładania grzywien w drodze mandatu karnego, oraz zasad i sposobu wydawania upoważnień (Dz. U. Nr 111, poz. 1310).
- [88] **Ustawa z dnia 2 lipca 1994 r. o najmie lokali mieszkalnych i dodatkach mieszkaniowych** (tekst jednolity - Dz. U. z 1998 r. Nr 120, poz. 787 i Nr 162, poz. 1119, z 1999 r. Nr 111, poz. 1281 oraz z 2000 r. Nr 3, poz. 46, Nr 5, poz. 67, Nr 83, poz. 946, Nr 88, poz. 988, Nr 95, poz. 1041, Nr 122, poz. 1317).
- [89] **Ustawa z dnia 24 czerwca 1994 r. o własności lokali** (jednolity tekst - Dz. U. z 2000 r. Nr 80, poz. 903).
- [90] **Ustawa z dnia 16 września 1982 r. - Prawo spółdzielcze** (Dz. U. z 1995 r. Nr 54, poz. 288 i Nr 133, poz. 654, z 1996 r. Nr 5, poz. 32, Nr 24, poz. 110 i Nr 43, poz. 189, z 1997 r. Nr 32, poz. 183, Nr 111, poz. 723, Nr 121, poz. 769 i 770 oraz z 1999 r. Nr 40, poz. 399, Nr 60, poz. 636, Nr 77, poz. 874, Nr 99, poz. 1151) oraz **ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o spółdzielniach mieszkaniowych (Dz. U. z 2001 r. Nr 4, poz. 27).**

Tablica 1

Wykaz POLSKICH NORM z zakresu inżynierii elektrycznej wprowadzonych do obowiązkowego stosowania			
I. SIECI, URZĄDZENIA I INSTALACJE ELEKTRYCZNE			
Lp.	Numer normy	Tytuł normy (jeżeli podano punkty, obowiązują tylko one, w przeciwnym wypadku obowiązuje cała norma)	Wpro- wadził rozpo- rządze- niem
1.	PN-IEC 34-5: 1998	Maszyny elektryczne wirujące. Klasyfikacja stopni ochrony zapewnianych przez osłony maszyn elektrycznych wirujących (kodIP)	[56]
2.	PN-IEC 320-1: 1998	Nasadki i wtyki do użytku domowego i podobnych ogólnych zastosowań. Wymagania ogólne	[56]
3.	PN-IEC 364	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych Obowiązujące całkowicie: ark. PN-IEC 364-4-481:1994 ark. PN-IEC 364-703:1993 <i>Tytuły poszczególnych arkuszy przytoczono w Tablicy 1a</i>	[61]
4.	PN-IEC 60364	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych. Obowiązujący: arkusz PN-IEC 60364-1: 2000 z wyłączeniem p. 11.4. obowiązujące całkowicie arkusze: PN-IEC: 60364-3:2000 60364-4-41:2000 60364-4-42:1999 60364-4-43:1999 60364-4-442:1999 60364-4-443:1999 60364-4-45:1999 60364-4-46:1999 60364-4-47:1999 60364-4-473:1999 60364-4-482:1999 60364-5-51:2000 60364-5-53:1999 60364-5-537:1999 60364-5-54:1999 60364-5-56:1999 60364-6-61:2000 60364-7-701:1999 60364-7-702:1999 60364-7-704:1999 60364-7-705:1999 60364-7-707:1999 60364-7-708:1999 <i>Tytuły poszczególnych arkuszy przytoczono w Tablicy 1a</i>	[61]
5.	PN-IEC 664-1: 1998	Koordinacja izolacji urządzeń elektrycznych w układach niskiego napięcia. Zasady, wymagania i badania	[61]
6.	PN-IEC 742 + A1: 1997	Transformatory seperacyjne i transformatory bezpieczeństwa. Wymagania	[56]
7.	PN-IEC 884-1: 1996	Gniazda wtyczkowe i wtyczki do użytku domowego i podobnego. Wymagania ogólne	[56]
8.	PN-IEC 1000-4-3: 1996	Kompatybilność elektromagnetyczna - Metody badań i pomiarów - Badania odporności na pola elektromagnetyczne o częstotliwości radiowej	[59]
9.	PN-IEC 60038: 1998	Napięcia znormalizowane IEC	[56]

10.	PN-EN 294:1994	Bezpieczeństwo maszyn. Odległości bezpieczeństwa uniemożliwiająca sięganie kończynami górnymi do stref niebezpiecznych	[57]
11.	PN-EN 457:1998	Maszyny. Bezpieczeństwo. Dźwiękowe sygnały bezpieczeństwa. Wymagania ogólne, projektowanie i badania	[57]
12.	PN-EN-775: 1998	Roboty przemysłowe. Bezpieczeństwo	[56]
13.	PN-EN 45014: 1993	Ogólne kryteria dotyczące deklaracji zgodności wydawanej przez dostawców – obowiązek stosowania kryteriów zawartych w normie dotyczy wyrobów, odnośnie do których odrębne przepisy stanowią obowiązek wydania deklaracji zgodności, nie określając jej treści i/lub wzoru	[57]
14.	PN-EN 50081-1: 1996	Kompatybilność elektromagnetyczna - Wymagania ogólne dotyczące emisyjności - Środowisko mieszkalne, handlowe i lekko uprzemysłowione	[59]
15.	PN-EN 50081-2: 1996	Kompatybilność elektromagnetyczna - Wymagania ogólne dotyczące emisyjności - Środowisko przemysłowe	[59]
16.	PN-EN 50082-1: 1996	Kompatybilność elektromagnetyczna - Wymagania ogólne dotyczące odporności na zakłócenia - Środowisko mieszkalne, handlowe i lekko uprzemysłowione	[59]
17.	PN-EN 55011: 1997	Dopuszczalne poziomy i metody pomiarów zaburzeń radioelektrycznych wytwarzanych przez przemysłowe, medyczne i naukowe (PMN) urządzenia wielkiej częstotliwości	[59]
18.	PN-EN 55013 + A#: 1997	Kompatybilność elektromagnetyczna (EMC) - Dopuszczalne poziomy i metody pomiarów zaburzeń elektromagnetycznych odbiorników radiofonicznych i telewizyjnych oraz ich urządzeń dodatkowych	[59]
19.	PN-EN 55014: 1996	Dopuszczalne poziomy i metody pomiaru zakłóceń radioelektrycznych wytwarzanych przez elektryczne przyrządy powszechnego użytku lub urządzenia o podobnym przeznaczeniu zawierające silniki elektryczne i elementy grzejne oraz przez narzędzia i podobne urządzenia elektryczne	[59]
20.	PN-EN 55015: 1996	Dopuszczalne poziomy i metody pomiarów zakłóceń radioelektrycznych wytwarzanych przez elektryczne urządzenia oświetleniowe i urządzenia podobne	[59]
21.	PN-EN 55020: 1996	Kompatybilność elektromagnetyczna. Odporność elektromagnetyczna odbiorników i urządzeń dodatkowych	[59]
22.	PN-EN 55022: 1996	Kompatybilność elektromagnetyczna – Dopuszczalne poziomy i metody pomiaru zakłóceń radioelektrycznych wytwarzanych przez urządzenia informatyczne (CISPR 22:1993)	[59]
23.	PN-EN 60073: 2000	Zasady podstawowe i bezpieczeństwa przy współdziałaniu człowieka z maszyną, oznaczenie i identyfikacja – Zasady kodowania wskaźników i elementów manipulacyjnych	[61]
24.	PN-EN-60974-1: 1997 IEC 974-1	Wymagania bezpieczeństwa dotyczące urządzeń do spawania łukowego. Spawalnicze źródła energii	[56]
25.	PN-EN 61000-3-2: 1997	Kompatybilność elektromagnetyczna - Dopuszczalne poziomy - Dopuszczalne poziomy emisji harmonicznych prądu (fazowy prąd zasilający odbiornika < lub = 16A)	[59]
26.	PN-EN 61010-1: 1999	Wymagania bezpieczeństwa elektrycznych przyrządów pomiarowych, automatyki i urządzeń laboratoryjnych. Wymagania ogólne	[56]
27.	PN-87/B-02151.02	Akustyka budowlana. Ochrona przed hałasem pomieszczeń w budynkach. Dopuszczalny poziom dźwięku A w pomieszczeniach	[61]
28.	PN-87/B-02151.03	Akustyka budowlana. Ochrona przed hałasem pomieszczeń w budynkach. Izolacyjność akustyczna przegród budowlanych oraz izolacyjność akustyczna elementów budowlanych. Wymagania <i>Obowiązująca w całości do 31 grudnia 2000 r. alternatywnie z normą PN-B-02151.03:1999</i>	[61]
29.	PN-B-02151.03:1999	Akustyka budowlana. Ochrona przed hałasem pomieszczeń w budynkach. Izolacyjność akustyczna przegród budowlanych oraz izolacyjność akustyczna elementów budowlanych. Wymagania. <i>Obowiązująca w całości od 1 stycznia 2001 r. oraz alternatywnie z normą PN-87/B-02151.03 do 31 grudnia 2000 r</i>	[61]
30.	PN-79/B-03204	Konstrukcje stalowe. Maszty oraz wieże radiowe i telewizyjne. Obliczenia statyczne i projektowanie	[61]
31.	PN-B-03205: 1996	Konstrukcje stalowe. Podpory linii elektroenergetycznych. Projektowanie i wykonanie	[61]

32.	PN-87/B-03265	Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Żelbetowe i sprężone konstrukcje wsporcze. Obliczenia statyczne i projektowanie.	[61]
33.	PN-86/E-05003.01 do 04	Ochrona odgromowa obiektów budowlanych Obowiązujące całkowicie: ark. 01 z 1986 r., ark. 02 z 1986 r., ark. 03 z 1989 r., ark. 04 z 1992 r. <i>Tytuły poszczególnych arkuszy przytoczono w Tablicy 1a</i>	[61]
34.	PN-90/E-05023	Oznaczenia identyfikacyjne przewodów elektrycznych barwami lub cyframi	[61]
35.	PN-92/E-05024	Ochrona przed korozją. Ograniczanie wpływu prądów błędzących z trakcyjnych sieci powrotnych prądu stałego	[62]
36.	PN-87/E-05026/01	Ogrodzenia elektryczne w rolnictwie. Postanowienia ogólne	[60]
37.	PN-87/E-05026/02	Ogrodzenia elektryczne w rolnictwie. Elektryzatory. Bezpieczeństwo użytkowania. Ogólne wymagania i badania	[60]
38.	PN-E-05100-1: 1998	Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i budowa. Linie prądu przemiennego z przewodami roboczymi gołymi. <i>W zakresie linii elektroenergetycznych z przewodami izolowanymi należy stosować normę PN-75/E-5100 „Elektroenergetyczne linie napowietrzne. Projektowanie i budowa”</i>	[61]
39.	PN-E-05108:1973	Przemysłowe zakłócenia radioelektryczne - Trakcja elektryczna i spalino-wo-elektryczna - Dopuszczalne poziomy zakłóceń - Ogólne wymagania i badania	[59]
40.	PN-E-05118:1997	Przemysłowe zakłócenia radioelektryczne - Elektroenergetyczne linie i stacje wysokiego napięcia - Dopuszczalny poziom zakłóceń - Ogólne wymagania i badania terenowe	[59]
41.	PN-76/E-05125	Elektroenergetyczne i sygnalizacyjne linie kablowe. Projektowanie i budowa, z wyłączeniem pkt. 2.3.3	[61]
42.	PN-E-05204: 1994	Ochrona przed elektrycznością statyczną. Ochrona obiektów, instalacji i urządzeń. Wymagania	[61]
43.	PN-74/E-06074	Zespoły prostownikowe bezpieczne. Ogólne wymagania i badania	[56]
44.	PN-84/E-06311	Oprawy do oświetlenia mieszkań i wnętrz użyteczności publicznej. pkt 2.3, 2.4, 2.5	[56]
45.	PN-92/E-08106	Stopnie ochrony zapewniane przez obudowy (kod IP)	[61]
46.	PN-87/E-08111	Elektryczne urządzenia przeciwybuchowe. Urządzenia hermetyzowane masą izolacyjną. Klasyfikacja, wymagania i metody badań	[56]
47.	PN-88/E-08501	Urządzenia elektryczne. Tablice i znaki bezpieczeństwa, pkt 1.2	[56]
48.	PN-91/E-90100	Przewody elektroenergetyczne ogólnego przeznaczenia do odbiorników ruchomych i przenośnych. Ogólne wymagania i badania, pkt 2	[56]
49.	PN-85/E-93401	Oprawki gwintowe do lamp elektrycznych, pkt 3	[56]
50.	PN-84/G-02700	Prądy błędzące. Określenia i metody pomiarów	[56]
51.	PN-77/M-43021	Wentylatory. Ogólne wymagania i badania	[56]
52.	PN-80/M-49060	Maszyny i urządzenia. Wejścia i dojścia. Wymagania. – obowiązek stosowania normy nie dotyczy maszyn do robót ziemnych (niezależnie od maszyn i urządzeń wymienionych w pkt 1.2, których norma nie dotyczy)	[57]
53.	PN-93/N-01256/03	Znaki bezpieczeństwa. Ochrona i higiena pracy. – wraz ze zmianą PN-N-01256-3/A1:1997	[57]
54.	PN-N-01307: 1994	Hałas. Dopuszczalne wartości hałasu w środowisku pracy. Wymagania dotyczące wykonywania pomiarów – tylko wg punktu 2.3	[57]
55.	PN-86/N-01338	Hałas ultradźwiękowy. Dopuszczalne wartości poziomów ciśnienia akustycznego na stanowiskach pracy i ogólne wymagania dotyczące wykonywania pomiarów – tylko według punktu 2.2	[57]
56.	PN-T-05008: 1972	Przemysłowe zakłócenia radioelektryczne – Urządzenia łączności przewodowej – Dopuszczalne poziomy zakłóceń – Ogólne wymagania i badania	[59]
57.	PN-T-06450: 1993	Przemysłowe zakłócenia radioelektryczne - Urządzenia i metody pomiarów zakłóceń radioelektrycznych	[59]
58.	PN-93/T-42107	Bezpieczeństwo urządzeń techniki informatycznej i elektrycznych urządzeń techniki biurowej	[56]

II. ODBIORNIKI ENERGII ELEKTRYCZNEJ			
1.	PN-IEC 65: 1998 + A#	Wymagania bezpieczeństwa użytkowania elektronicznego sprzętu powszechnego użytku zasilanego z sieci	[56]
2.	PN-IEC 335-2-2: 1997	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania szczegółowe dla odkurzaczy i przyrządów czyszczących zasysających wodę	[56]
3.	PN-IEC 335-2-3: 1997	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania szczegółowe dla żelazek	[56]
4.	PN-IEC 335-2-4: 1997	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego. Wymagania szczegółowe dla wirówek do bielizny	[56]
5.	PN-IEC 335-2-5: 1997	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania szczegółowe dla zmywarek do naczyń	[56]
6.	PN-IEC 335-2-7: 1997	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania szczegółowe dla pralek	[56]
7.	PN-IEC 335-2-9: 1997	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania szczegółowe dla opiekaczy, prodiży i podobnych przyrządów	[56]
8.	PN-IEC 335-2-13: 1997	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania szczegółowe dla frytkownic, patelni i podobnych przyrządów	[56]
9.	PN-IEC 335-2-14: 1997	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania szczegółowe dla maszyn kuchennych	[56]
10.	PN-IEC 335-2-61: 1997	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania szczegółowe dla akumulacyjnych ogrzewaczy pomieszczeń	[56]
11.	PN-IEC 432-1 + A1: 1996	Wymagania bezpieczeństwa dotyczące żarówek. Żarówki z żarnikiem wolframowym do użytku domowego i podobnych ogólnych celów oświetleniowych	[56]
12.	PN-IEC 745-2-1 + A1: 1996	Bezpieczeństwo narzędzi ręcznych o napędzie elektrycznym. Wymagania szczegółowe dla wiertarek	[56]
13.	PN-IEC 745-2-1 + A1/Ak: 1996	Bezpieczeństwo narzędzi ręcznych o napędzie elektrycznym. Wymagania szczegółowe dla wiertarek. Wymagania do stosowania w kraju	[56]
14.	PN-IEC 745-2-3: 1996	Bezpieczeństwo narzędzi ręcznych o napędzie elektrycznym. Wymagania szczegółowe dla szlifierek, polerek i szlifierek dyskowych	[56]
15.	PN-IEC 745-2-5: 1996	Bezpieczeństwo narzędzi ręcznych o napędzie elektrycznym. Wymagania szczegółowe dla pilarek tarczowych i noży tarczowych	[56]
16.	PN-IEC 745-2-5/Ak: 1996	Bezpieczeństwo narzędzi ręcznych o napędzie elektrycznym. Wymagania szczegółowe dla pilarek tarczowych i noży tarczowych. Wymagania do stosowania w kraju	[56]
17.	PN-IEC 745-2-6: 1996	Bezpieczeństwo narzędzi ręcznych o napędzie elektrycznym. Wymagania szczegółowe dla młotków	[56]
18.	PN-IEC 745-2-6/Ak: 1996	Bezpieczeństwo narzędzi ręcznych o napędzie elektrycznym. Wymagania szczegółowe dla młotków. Wymagania do stosowania w kraju	[56]
19.	PN-IEC 1242: 1998	Sprzęt elektroinstalacyjny. Przedłużacze zwijane do użytku domowego i podobnego	[56]
20.	PN-EN 60335-1: 1999	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania ogólne	[56]
21.	PN-EN 60335-2-35: 1999	Bezpieczeństwo elektrycznych przyrządów do użytku domowego i podobnego. Wymagania szczegółowe dla przepływowych ogrzewaczy wody	[56]
22.	PN-E-06800: 1996	Maszyny elektryczne wirujące. Małe silniki elektryczne. pkt 2.7, 2.9, 2.17, 2.18, 2.19	[56]
23.	PN-E-06810: 1996	Maszyny elektryczne wirujące. Małe silniki do wentylatorów, suszarek i odkurzaczy pkt 2.5, 2.6, 2.7, 2.8, 2.12 b), i)	[56]
24.	PN-E-06811: 1996	Maszyny elektryczne wirujące. Małe silniki do narzędzi pkt 2.6, 2.7, 2.11 e), f), h), o)	[56]
25.	PN-E-06812: 1996	Maszyny elektryczne wirujące. Zespoły napędowe do wirówek do bielizny. pkt 2.3, 2.4, 2.11, 2.16 d), e), f), h)	[56]

26.	PN-E-06813: 1996	Maszyny elektryczne wirujące. Zespoły napędowe do pralek. pkt 2.3, 2.4, 2.11, 2.15 c), d), e), l)	[56]
27.	PN-E-06814: 1996	Maszyny elektryczne wirujące. Małe silniki komutatorowe stosowane w przyrządach do przyrządzania potraw. pkt 2.3, 2.5, 2.6, 2.11 e), h), m), n), o)	[56]
28.	PN-E-06820: 1996	Maszyny elektryczne wirujące. Zespoły napędowe domowych maszyn do szycia. pkt 2.5, 2.6, 2.7, 2.9 b), c), l), m)	[56]
29.	PN-E-06821: 1996	Maszyny elektryczne wirujące. Pompki elektryczne do przyrządów powszechnego użytku	[56]
30.	PN-85/E-08400/02	Narzędzia ręczne o napędzie elektrycznym. Bezpieczeństwo użytkowania. Ogólne wymagania i badania	[56]
31.	PN-85/E-08401/02	Narzędzia ręczne o napędzie elektrycznym. Wkrętarki. Bezpieczeństwo użytkowania	[56]
32.	PN-93/E-08402	Bezpieczeństwo narzędzi ręcznych o napędzie elektrycznym. Nożyce i wycinarki do blach. Wymagania szczegółowe i badania	[56]
33.	PN-86/E-08404/02	Narzędzia ręczne o napędzie elektrycznym. Szlifierki oscylacyjne i taśmowe. Bezpieczeństwo użytkowania	[56]
34.	PN-89/E-08405/02	Narzędzia ręczne o napędzie elektrycznym. Gwinciarki. Bezpieczeństwo użytkowania	[56]
35.	PN-87/E-08406/02	Narzędzia ręczne o napędzie elektrycznym. Strugarki do drewna. Bezpieczeństwo użytkowania	[56]
36.	PN-88/E-08408/02	Narzędzia ręczne o napędzie elektrycznym. Pilarki brzeszczotowe. Bezpieczeństwo użytkowania	[56]
37.	PN-91/E-90100	Przewody elektroenergetyczne ogólnego przeznaczenia do odbiorników ruchomych i przenośnych. Ogólne wymagania i badania. Pkt 2	[56]
38.	PN-89/E-90140	Przewody elektroenergetyczne o izolacji i oponie gumowej do górniczych odbiorników ruchomych i przenośnych. Wymagania i badania pkt 2	[56]
39.	PN-89/M-41105	Elektryczne chłodziarki domowe. Wymagania i badania. /pkt 2.16, 2.3, 2.4.1 do 2.4.3, 2.1.3 do 2.1.6, 3.1, 4.3.2, 4.3.10 do 4.3.13, 4.3.16, 4.3.21 do 4.3.24	[56]
40.	PN-90/M-41106	Elektryczne chłodziarko-zamrażarki domowe. Wymagania i badania	[56]
III. RADIO- I TELEKOMUNIKACJA			
1.	PN-T-05051-03: 1976	Urządzenia transmisji danych - Styk S1 - Styk z kanałami lub łączami telefonicznymi - Podstawowe wymagania i badania	[59]
2.	PN-T-05112: 1996	Systemy sygnalizacji komutacyjnej międzycentralowej w telefonicznej sieci krajowej użytku publicznego	[59]
3.	PN-T-06800: 1996	Sygnaly: wizyjny i foniczny – Wymagania i badania	[59]
4.	PN-T-83000: 1992	Aparaty telefoniczne elektroniczne ogólnego przeznaczenia dla analogowych łączy abonenckich - Wymagania i badania	[59]
5.	PN-T-83020: 1996	Ochronnik telefoniczny abonencki – Ogólne wymagania i badania	[59]
6.	PN-T-83101: 1996	Urządzenia zasilające w telekomunikacji - Określenia, wymagania i badania	[59]
IV. OCHRONA I BEZPIECZEŃSTWO PRACY			
1.	PN-IEC 832: 1994	Drażki izolacyjne i uniwersalne elementy robocze do prac pod napięciem	[56]
2.	PN-IEC 895:1994	Ubiory przewodzące do prac pod napięciem przy urządzeniach o napięciu znamionowym do 800 kV prądu przemiennego	[57]
3.	PN-77/C-94136	Obuwie ochronne gumowe. Kalosze i półbuty elektroizolacyjne	[57]

Tablica 1a

PN-IEC 60364 Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych <i>- tytuły poszczególnych arkuszy -</i>	
Oznaczenie normy Data ustanowienia Zastępuje	Tytuł
PN-IEC 60364-1: 2000 2000-02-24 PN-91/E-05009/01	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Zakres, przedmiot i wymagania podstawowe
PN-IEC 60364-3: 2000 2000-02-16 PN-91/E-05009/03	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ustalenie ogólnych charakterystyk
PN-IEC 60364-4-41: 2000 2000-02-16 PN-92/E-05009/41	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa – Ochrona przeciwporażeniowa
PN-IEC 60364-4-42: 1999 1999-09-13 PN-91/E-05009/42	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa – Ochrona przed skutkami oddziaływania cieplnego
PN-IEC 60364-4-43: 1999 1999-09-13 PN-91/E-05009/43	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa – Ochrona przed prądem przetężeniowym
PN-IEC 60364-4-442: 1999 1999-09-13 nowy arkusz	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa – Ochrona przed przepięciami – Ochrona instalacji niskiego napięcia przed przejściowymi przepięciami i uszkodzeniami przy doziemieniach w sieciach wysokiego napięcia
PN-IEC 60364-4-443: 1999 1999-11-16 PN-93/E-05009/443	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa – Ochrona przed przepięciami – Ochrona przed przepięciami atmosferycznymi lub łączeniowymi
PN-IEC 60364-4-45: 1999 1999-11-16 PN-92/E-05009/45	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa – Ochrona przed obniżeniem napięcia
PN-IEC 60364-4-46: 1999 1999-11-16 PN-93/E-05009/46	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa – Odłączanie izolacyjne i łączenie
PN-IEC 60364-4-47: 1999 1999-05-27 PN-92/E-05009/47	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona zapewniająca bezpieczeństwo – Zastosowanie środków ochrony zapewniających bezpieczeństwo – Środki ochrony przed porażeniem prądem elektrycznym
PN-IEC 60364-4-473: 1999 1999-10-22 PN-91/E-05009/473	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa – Stosowanie środków ochrony zapewniających bezpieczeństwo – Środki ochrony przed prądem przetężeniowym
PN-IEC 364-4-481: 1994	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych. Ochrona zapewniająca bezpieczeństwo. Dobór środków ochrony w zależności od wpływów zewnętrznych. Wybór środków ochrony przeciwporażeniowej w zależności od wpływów zewnętrznych
PN-IEC 60364-4-482: 1999 1999-09-13 PN-91/E-05009/482	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Ochrona dla zapewnienia bezpieczeństwa – Dobór środków ochrony w zależności od wpływów zewnętrznych – Ochrona przeciwpożarowa
PN-IEC 60364-5-51: 2000 2000-02-16 PN-93/E-05009/51	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego – Postanowienia ogólne
PN-IEC 60364-5-53: 1999 1999-05-27 PN-93/E-05009/53	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego – Aparatura łączeniowa i sterownicza
PN-IEC 60364-5-537: 1999 1999-09-13 PN-92/E-05009/537	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego – Aparatura rozdzielcza i sterownicza – Urządzenia do odłączania izolacyjnego i łączenia
PN-IEC 60364-5-54: 1999 1999-11-16 PN-92/E-05009/54	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego – Uziemienia i przewody ochronne

PN-IEC 60364-5-56: 1999 1999-09-02 PN-92/E-05009/56	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Dobór i montaż wyposażenia elektrycznego – Instalacje bezpieczeństwa
PN-IEC 60364-6-61:2000 2000-02-16 PN-93/E-05009/61	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Sprawdzanie – Sprawdzanie odbiorcze
PN-IEC 60364-7-701: 1999 1999-09-02 PN-91/E-05009/701	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji – Pomieszczenia wyposażone w wannę lub/i basen natryskowy
PN-IEC 60364-7-702: 1999 1999-09-13 PN-91/E-05009/702	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji – Baseny pływackie i inne
PN-IEC 364-703: 1993	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych. Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji. Pomieszczenia wyposażone w ogrzewacze do sauny.
PN-IEC 60364-7-704: 1999 1999-09-13 PN-91/E-05009/704	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji – Instalacje na terenie budowy i rozbiórki
PN-IEC 60364-7-705: 1999 1999-09-02 PN-91/E-05009/705	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji – Instalacje elektryczne w gospodarstwach rolniczych i ogrodniczych
PN-IEC 60364-7-707: 1999 1999-11-16 nowy arkusz	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji – Wymagania dotyczące uziemień instalacji urządzeń przetwarzania danych
PN-IEC 60364-7-708: 1999 1999-09-13 PN-91/E-05009/708	Instalacje elektryczne w obiektach budowlanych – Wymagania dotyczące specjalnych instalacji lub lokalizacji – Kempingi i pojazdy wypoczynkowe
PN-86/E-05003/01	Ochrona odgromowa obiektów budowlanych – Wymagania ogólne
PN-86/E-05003/02	Ochrona odgromowa obiektów budowlanych – Ochrona podstawowa
PN-89/E-05003/03	Ochrona odgromowa obiektów budowlanych – Ochrona obostrzona
PN-92/E-05003/04	Ochrona odgromowa obiektów budowlanych – Ochrona specjalna

WYKAZ WYROBÓW PODLEGAJĄCYCH OBOWIĄZKOWI CERTYFIKACJI NA ZNAK BEZPIECZEŃSTWA I OZNACZANIA TYM ZNAKIEM ORAZ OBOWIĄZKOWI WYSTAWIANIA DEKLARACJI ZGODNOŚCI PRODUCENTA

Tablica 2

Symbol Systematycznego Wykazu Wyrobów (SWW)	Nazwa grupy asortymentowej lub asortymentu
WYROBY PODLEGAJĄCE OBOWIĄZKOWI CERTYFIKACJI NA ZNAK BEZPIECZEŃSTWA I OZNACZANIA TYM ZNAKIEM	
<i>Wybrane fragmenty dotyczące wyrobów dla sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych</i>	
0744 – 112 - 113	Prostowniki i transformatory spawalnicze
0744 - 11 -116	Spawarki prostownikowe i transformatorowe
0744 - 511	Lutownice oporowe (zasilane napięciem wyższym niż bezpieczne)
0749 - 29	Urządzenia ochronne bezdotykowe. Urządzenia ochronne oburęczne
0874 - 1	Wentylatory przemysłowe: promieniowe, osiowe, diagonalne, poprzeczne – stanowiące samodzielnie przedmiot obrotu, przeznaczone do zamontowania w instalacjach wentylacyjnych (w tym klimatyzacyjnych i odpylających) <i>działających jako środek ochrony zdrowotnej pracowników na stanowiskach pracy</i> , z wyłączeniem: <ul style="list-style-type: none"> - wentylatorów przeznaczonych specjalnie do zastosowań w górnictwie, - wentylatorów przeznaczonych specjalnie do celów technologicznych (tzn. stosowanych w instalacjach mających na celu wyłącznie wspomaganie procesów technologicznych), - wentylatorów przeznaczonych wyłącznie do zastosowania w systemach wentylacji ogólnej budynków przemysłowych, mieszkalnych, biurowych użyteczności publicznej itp.
1114 - 5	Sprzęt izolacyjny i ochronny wysokiego napięcia
WYROBY PODLEGAJĄCE OBOWIĄZKOWI WYSTAWIANIA DEKLARACJI ZGODNOŚCI PRODUCENTA	
<i>Wybrane fragmenty dotyczące wyrobów dla sieci, instalacji i urządzeń elektrycznych i elektroenergetycznych</i>	
0647***) bez -7, -8	Narzędzia zmechanizowane ręczne z napędem elektrycznym (zasilane napięciem wyższym niż bezpieczne)
0647***)	Narzędzia zmechanizowane ręczne z innym rodzajem napędu oraz przenośne ręczne z napędem elektrycznym, nasadki, przystawki i wyposażenie narzędzi zmechanizowanych ręcznych niezależnie od rodzaju napędu
0673 - 84***)	Sprzęt elektryczny do klimatyzacji pokojowej
0673 - 89***)	Sprzęt elektryczny klimatyzacyjny pozostały
0841 – 5***)	Urządzenia i sprzęt dla świadczenia usług osobistych osobno nie wymienione, elektryczne, (zasilane napięciem wyższym niż bezpieczne)
0843 - 7***)	Urządzenia chłodnicze i mroźnicze dla handlu, zakładów zbiorowego żywienia i usług (zasilane napięciem wyższym niż bezpieczne)
0871***)	Zespoły małych pomp ogólnego przeznaczenia z silnikami elektrycznymi o mocy silnika nie większej niż 2,5 kW przeznaczonych do przetłaczania wody czystej i zanieczyszczonej w gospodarstwach domowych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> - pompy obiegowe c.o. (centralnego ogrzewania) oraz c.w.u. (cieplej wody użytkowej), - pompy zanurzeniowe, - pompy zatopialne, - pompy głębinowe, - pompy przenośne (basenowe, ogrodowe itp.), - pompy pływające, - pompy hydroforowe, nie zmontowane w komplecie urządzenia hydroforowe, - inne małe pompy ogólnego przeznaczenia
0917 – 43***)	Osprzęt zatablicowy
0918 - 41***)	Przełączniki elektromechaniczne i elektroniczne do automatyki przemysłowej
0941 - 314***)	Wskaźniki napięcia (powszechnego użytku na napięcie znamionowe do 1000 V)
0945 - 43***)	Urządzenia zegarowe sterujące i programujące (zasilane napięciem wyższym niż bezpieczne)
1111 - 31***)	Silniki elektryczne asynchroniczne trójfazowe normalne o mocy do 0,6 kW
1111 - 33***)	Silniki elektryczne asynchroniczne trójfazowe normalne o mocy do 13 kW
1111 – 711***)	Silniki do pralek, wirówek do bielizny i silniki asynchroniczne do sprzętu powszechnego

- 712***) - 713***)	użytku, np. do krawalnic, urządzeń grzewczych i wentylacyjnych, nawilżaczy, kosiarek, maszyn do pisania oraz silniki ogólnego przeznaczenia o mocy do 2,2 kW zasilane napięciem wyższym niż bezpieczne.
1111 – 72***) bez -723	Małe silniki komutatorowe jednofazowe (zasilane napięciem wyższym niż bezpieczne)
1113 - 11***)	Transformatory z chłodzeniem powietrznym o mocy od 0,25 kVA do 5 kVA
1113 - 31***)	Kondensatory energetyczne statyczne niskiego napięcia o mocy do 2,5 kVA
1113 - 42***)	Przekształtniki półprzewodnikowe o mocy do 5 kW
1115 - 2***)	Łączniki niskiego napięcia prądu zmiennego
1115 - 3***)	Łączniki niskiego napięcia prądu stałego
1115 - 71***)	Przekładniki niskiego napięcia (z wyłączeniem przekładników klasy 0,5 i dokładniejszej)
1115 - 73***)	Transformatory ochronne niskiego napięcia
1115 - 76***)	Przełączniki termobimetalowe do łączników niskiego napięcia
1115 - 78***)	Transformatory i autotransformatory pomocnicze inne o mocy do 250 VA niskiego napięcia
1115 - 81***)	Zaciski do rozdzielni niskiego napięcia
1115 - 83***)	Skrzynki do rozdzielni niskiego napięcia z wyposażeniem
112***) bez -1121,1125-2,1125-6,1125-7, 1125-8, 1128-8,1129	Kable i przewody (bez przewodów gołych)
1131 - 1 ***) bez - 15	Sprzęt instalacyjny do instalowania przewodów w instalacjach domowych i przemysłowych (bez sprzętu mocującego)
1131 - 12***)	Puszki instalacyjne i odgałęźniki (odgałęźniki instalacyjne i płytki odgałęźne na napięcie do 750 V, do przewodów o przekrojach do 50 mm ²)
1131 - 19***)	Sprzęt instalacyjny do instalowania przewodów w instalacjach domowych i przemysłowych pozostały (złącza i złączki na napięcie znamionowe izolacji do 660 V, do łączenia żył przewodów o przekrojach do 120 mm ²)
1131 - 2***)	Sprzęt instalacyjny łącznikowy i bezpiecznikowy
1131 - 21***)	Łączniki instalacyjne (do stałych instalacji elektrycznych domowych i podobnych, w tym i łączniki elektroniczne)
1131 - 22***)	Gniazda wtyczkowe (do użytku domowego i podobnego)
1131 - 23***)	Wtyczki i rozgałęźniki sieciowe (do użytku domowego i podobnego)
1131 - 29***)	Sprzęt instalacyjny łącznikowy i bezpiecznikowy pozostały (automaty schodowe na znamionowe napięcie 220 V prąd znamionowy do 10 A)
1131 - 31***)	Sprzęt instalacyjny sygnalizacyjny domowy
1131 – 9***) bez-98	Sprzęt instalacyjny pozostały
1131 - 92***)	Oprawki instalacyjne do źródeł światła gwintowane
1131 - 93***)	Oprawki instalacyjne do źródeł światła bagietowe
1131 - 94***)	Oprawki instalacyjne do świetlówek
1131 - 96***)	Oprawki do zapłonników
1131 – 97***) bez -972, -975, -976	Przedłużacze i sznury przyłączeniowe
1133 - 1***)	Oprawy oświetleniowe przemysłowe
1133 - 2***)	Oprawy oświetleniowe zewnętrzne
1133 - 3***)	Oprawy oświetleniowe do pomieszczeń użyteczności publicznej
1133 - 4***)	Oprawy oświetleniowe mieszkaniowe
1133 – 5***) bez -54, -55, -56	Projektory oświetleniowe
1133 – 6***) bez -64, -65, - 66	Oprawy oświetleniowe o specjalnym przeznaczeniu
1133 – 8***) bez -86, -87	Sprzęt oświetleniowy pomocniczy
1133 – 9***) bez -92, -95,- 99	Oprawy oświetleniowe i pomocniczy sprzęt oświetleniowy
1151 – 32***)	Aparaty telefoniczne do celów specjalnych – domofony, bramofony, unifony (zasilane napięciem wyższym niż bezpieczne)
1154***) bez - 12, - 13, -	Źródła światła elektrycznego (zasilane napięciem wyższym niż bezpieczne)

142, - 143, - 144 - 172, - 173, - 174 - 15, - 216, - 22, - 24, - 25, - 33, - 34, - 35, - 36, - 39, - 4, - 8	
1158 – 65***)	<i>Przełączniki i wyłączniki do urządzeń elektronicznych (przeznaczone do łączenia z siecią elektryczną)</i>
1158 – 66***)	<i>Bezpieczniki do urządzeń elektronicznych</i>
1363 – 1***)	<i>Rury z tworzyw sztucznych elektroinstalacyjne</i>
1363 – 99***)	<i>Wyroby z tworzyw sztucznych osobno nie wymienione: złączki do rur elektroinstalacyjnych</i>
1369 – 22***)	<i>Koszulki elektroizolacyjne</i>
<p>***) Wyroby podlegające obowiązkowi wystawienia deklaracji zgodności producenta. Dotyczy wyłącznie wyrobów wyprodukowanych w Polsce lub w kraju, z którym Polska zawarła porozumienie w sprawie uznania deklaracji zgodności producenta. Wyroby z krajów, z którymi Polska nie zawarła takiego porozumienia, mogą zostać dopuszczone do obrotu wyłącznie po przeprowadzeniu obowiązkowej certyfikacji na znak bezpieczeństwa.</p>	

WYMAGANIA W ZAKRESIE EFEKTYWNOŚCI ENERGETYCZNEJ

- wybrane fragmenty z wykazu dotyczące urządzeń elektrycznych -

Tablica 3

Lp.	Nazwa wyrobu	Symbol PKWiU	Wymagania w zakresie efektywności energetycznej		
1	2	3	4		
3	Elektryczne urządzenia spawalnicze i zgrzewalnicze	29.40.60	Minimalna sprawność energetyczna	Energetyczny wskaźnik efektywności	Energetyczny wskaźnik efektywności
			η (%)	$W_{S \max}$ [kWh/kg]	$W_c \max$ [kWh/m.mm]
	Półautomaty spawalnicze w osłonie gazu	29.40.60-50.21 prąd spawania do 200 A prąd spawania do 400 A prąd spawania większy od 400 A	70	2,5	-
			75	2,5	-
	Spawarki transformatorowe	29.40.60-63.30 prąd spawania do 160 A prąd spawania do 250 A prąd spawania większy od 250 A	80	2,5	-
			70	3,5	-
			80	3,5	-
	Spawarki prostownikowe	29.40.60-63.50 prąd spawania do 160 A prąd spawania do 200 A prąd spawania do 400 A prąd spawania większy ponad 250 A	80	3,5	-
			75	4,0	-
			75	4,0	-
			77	4,0	-
	Przecinarki plazmowe ręczne	29.40.60-65.50 prąd cięcia do 100 A	80	4,0	-
			70	-	0,06
4	Chłodziarki, chłodziarko-zamrażarki i zamrażarki typu domowego	29.71.11 z wyjątkiem 29.71.11-(33.20, 33.30, 33.40)	Wskaźnik efektywności energetycznej $E \leq 110\%$		
	Zmywarki typu domowego	29.71.12	Wskaźnik efektywności energetycznej $E \leq 1,12$		
	Pralki bębnowe typu domowego	29.71.13-30 29.71.13-50 z wyjątkiem 29.71.13-(50.14, 50-15)	Jednostkowe zużycie energii elektrycznej $E \leq 0,35$ kWh/kg		
	Pralko-suszarki typu domowego	29.71.13-50.14	Jednostkowe zużycie energii elektrycznej $E \leq 1,17$ kWh/kg		
	Suszarki typu domowego	29.71.13-70.00	Jednostkowe zużycie energii elektrycznej dla suszarek z odprowadzeniem powietrza $E \leq 0,83$ kWh/kg dla suszarek kondensacyjnych $E \leq 0,91$ kWh/kg		
	Odkurzacze typu domowego	29.71.21.13.00 29.71.21.15.90	Podciśnienie $p \geq 17$ kPa Wydatek powietrza $Q \geq 26$ dm ³ /s Sprawność $\eta \geq 19\%$		
	Ogrzewacze wody przepływowe	29.71.25 z wyjątkiem 29.71.25-70.00	Jednostkowe zużycie energii elektrycznej $E \leq 0,125$ kWh/kg		
	Ogrzewacze wody akumulacyjne	29.71.25 z wyjątkiem 29.71.25-(50.10, 50.20, 70.00)	Sprawność $\eta \geq 82\%$ dla $V_{zn} \leq 30$ dm ³ $\eta \geq 85\%$ dla $V_{zn} > 30$ dm ³ Samoczynny spadek temperatury wody $\Delta t \leq 1,1$ K/h dla $V_{zn} \leq 30$ dm ³ $\Delta t \leq 0,9$ K/h dla $V_{zn} > 30$ dm ³ Dobowe straty energii elektrycznej $E \leq 0,9$ kWh/24h dla $V_{zn} \leq 30$ dm ³ $E \leq 0,85$ kWh/24h dla $V_{zn} > 30$ dm ³		